

SZÍNHÁZ

DRÁMAMELLÉKLET

1984
OKTÓBER

MIHAIL BULGAKOV

A Mester és Margarita

Színmű két részben

Mihail Bulgakov regényét Szöllösy Klára fordításának felhasználásával színpadra alkalmazta Babarczy László. A dalszövegeket részben Várady Szabolcs írta.

I. RÉSZ

A félig megvilágított színpadra a nézőtérről felmennek Woland, Korovjov és Behemót, körülnéznek; vizsgálgatják a színhelyet. Lassan kimennek. Beáll a Jerusalaimit ábrázoló díszlet. Csarnok, napsütés. Pilátus egy karosszékben ül, pokolian fáj a feje. Kicsit távolabb egy titkár vezeti a jegyzőkönyvet. Pilátus előtt Jesua áll, a háttérben katonák, köztük Patkányfogó centurió. Hőség. A jelenetet jelentősegteljesen, lassan, emelkedetten kell játszani

PILÁTUS Te uszítottad a népet, hogy lerombolja a jerusalaimi szentélyt?

JESUA Hidd el, jóember ... soha nem akartam... PILÁTUS Patkányölő centurió!

PATKÁNYÖLŐ Parancsára, hegémón.

PILÁTUS Ez a vádlott engem „jó ember”-nek szólít. Vigyétek ki egy percre, és magyarázzátok meg neki, hogyan kell velem beszélni, de maradjon életben!

A katonák kiviszik Jesuát, ütés zaja hallatszik, tompa puffanás, csend

PATKÁNYÖLŐ (kintről) Római helytartót nevezni hegémónnak. Más szót nem szabad mondani.

Ütés zaja

PILÁTUS (motyog) Legjobb, ha meg se mozdítom a fejem ... Istenek, miért büntettek engem ... (A fej-fájására gondol) PATKÁNYÖLŐ (kintről) Vigyázzban állni! Érted, vagy megüsselek?

JESUA (kintről) Értelek, ne üss meg.

A katonák visszahozzák

PILÁTUS A nevet!

JESUA Az enyémet?

PILÁTUS (finoman) A magamét tudom. Ne tessed magad butábbnak, mint amilyen vagy.

JESUA Jesua.

PILÁTUS Gúnyneved van?

JESUA Ha-Nocri. PILÁTUS

Hol születted?

JESUA Gamalában. PILÁTUS

Állandó lakhelyed?

JESUA (röstelkedik) Állandó lakhelyem nincs. Városról városra járok.

PILÁTUS Egyszóval csavargó vagy. Vannak hozzátartozóid?

JESUA Nincs senkim. Egyedül vagyok a világon. Egészen egyedül.

PILÁTUS (kicsit elmosolyodik) Tudsz írni-olvasni? JESUA Tudok.

PILÁTUS Tehát le akartad rombolni a templomot, és erre tüzelted a népet?

JESUA Soha életemben jó emb ... (Rémülten elhallgat) soha, hegémón, nem akartam lerombolni a templomot, és senkit sem uszítottam erre az értelmetlen cselekedetre.

PILÁTUS Ünnepre sokféle-fajta ember csődül ebbe a városba... Mágus, asztrológus, jóvendőmondó, gyilkos ... te például a hazudozókhoz tartozol. (Papírt vesz fel) Itt világosan meg van írva: a templom lerombolására uszította a népet. Így vallottak a tanúk.

JESUA (dühös) Azok a jó emberek ... hegémón, mindent összezavartak, amit mondtam. Képtelenség őket tanítani, attól tartok, ez a zűrzavar még sok ideig el fog tartani.

PILÁTUS (finoman) Ne játszd az örültet, te lator! Nem sok az, amit rólad följegyzek, de épp elég ahhoz, hogy fölkössenek.

JESUA Nem, nem ... hegémón. Mindennek az az oka, hogy ez az ember nem jegyzi fel híven a szavaimat.

A titkár felháborodva felemelkedik, Pilátus leintí

PILÁTUS Ki?

JESUA Állandóan a nyomomban van, és szüntelenül ír, jegyez! De én egyszer belenéztem a feljegyzéseibe és megrémültem. Egy árva szót sem mondtam mindabból, ami ott fel van írva...

PILÁTUS Kiről beszélsz? Nem kértem többször!

JESUA Lévi Mátéről. Vámszedő volt. A Béthfagéba vezető országúton találkoztam vele. Eleinte rossz szemmel nézett, azt hitte, megsért, ha kutyanak nevez. (Lelkesen) Én személy szerint semmi rosszat nem látok ebben az állapotban ... De mire végig-hallgatott, lassan megenyhült. A végén eldobta a pénzt, és azt mondta, velem jön.

PILÁTUS Oh, Jerusalaím városa, mi minden nem történik benned! Halljátok ezt?

A katonák készségesen röhögnek, Pilátus is elkínzottan nevetgél

A vámszedő eldobta a pénzt az országúton!

JESUA (maga is derül) Igen, azt mondta, hogy megútálta a pénzt. Azóta társamul szegődött.

PILÁTUS Lévi Máté? (Fáj a feje)

JESUA Igen, Lévi Máté.

PILÁTUS De valamit mégis szóltál a templomról a népnek. JESUA Arról beszéltem, hogy az óhit temploma összeomlik, és felépül az igazság új temploma.

PILÁTUS Az igazság új temploma?

JESUA Azért mondtam így, hegémón, hogy jobban megértsék.

PILÁTUS És miért beszéltél a népnek az igazság új templomáról, melyről fogalmad sincs, te csavargó, miért uszítottad a népet a piacon. (Feláll, fáj a feje) Miféle igazságról beszélsz te? Milyen igazságot hirdetnek most a csavargók Jerusalaímiban? Na, ki velem! (Alig képes tartani magát)

JESUA (rémülten) Az igazság mindenekelőtt az, hogy tenéked, hégemón, fáj a fejed, annyira fáj, hogy kishitűen már a halálra gondolsz. Nincsen erőd, hogy velem beszélj, még az is nehezedre esik, hogy rám tekints. Így most akaratlanul is a hóhérod vagyok, és ezt módfelett sajnálom. Azt tanácsolom neked, hégemón, hagyd el egy időre a palotát, és indulj gyalogsétára a környéken. A zivatar ... (Felnéz az égbe, figyelmesen) ... csak később, estére fog ki-törni. A séta javadra válik majd, és én szívesen elkísérnélek. Új gondolataim támadtak, amelyek, úgy hiszem, téged is érdekelnének, és szívesen meg-osztanám őket veled, annál inkább, mert rendkívül eszes embernek látszol.

A titkár feláll rémületében, a katonák közelebb húzódnak

Csak az a baj, hogy végképp elveszítetted a hitedet az emberekben, és túlságosan zárkózott vagy. Csak arról ábrándozol, hogy odajöjjön hozzád a kutyád. Pedig hát, vadd be, az mégsem lehet, hogy az ember minden szeretetét egy kutyára pazarolja, bár-milyen szeretetre méltó lény is egyébként. Szegé-nyes és szomorú az életed, hégemón.

Csend

PILÁTUS Honnét tudod, hogy a kutyát akartam hívni? JESUA Mi sem egyszerűbb. Kezedet végighúztad a levegőn (Megismétli, ahogy kötelei engedik), és valamit suttogtál magadban.

PILÁTUS Értem. (Csend) Oldozzátok fel a kezét. Megteszik, csend

Vadd meg, ugye, te nagy gyógyító vagy, orvos?

JESUA (élvezettel dörzsölgeti fájó csuklóját) Nem, nem vagyok orvos. Kérlek, hégemón, hidd el, nem vagyok orvos.

PILÁTUS Azt állított tehát, hogy nem uszítottad a népet, hogy rombolják le ... vagy égessék fel, vagy valamely más módon pusztítsák el a templomot? JESUA Ismétlem, hégemón, senkit sem uszítottam semmi effélére. Talán gyengeelméjűnek látszom?

PILÁTUS Oh, nem, nem látszol gyengeelméjűnek. Esküdj meg hát, hogy nem cselekedtél semmi efféle. JESUA (elemében van) Mire akarod, hogy esküdjem? PILÁTUS Mondjuk ... az életedre. A pillanat éppen alkalmas, hogy megesküdjél rá, hiszen úgyis egy

hajszálon függ, tudd meg.

JESUA Talán bizony azt hiszed, te függesztetted föl, hégemón? Nos, ha azt hiszed, erősen tévedsz. PILÁTUS Én elvághatom ezt a hajszálat.

JESUA Ebben is tévedsz. (Kedvesen mosolyog, felnéz a napba, kezével árnyékolja szemét) Mert ugyebár, elismered, hogy csak az vághatja el a hajszálat, aki felfüggesztette!

PILÁTUS Igen, igen, most már nem kételkedem ben-ne, hogy a jerusalaimi szájtatók csapatostul szegődtek a nyomodba. De akárki függesztette helyére a nyelvedet, ügyesen csinálta. (Papírt vesz fel) Igaz-e, hogy a susai kapun vonultál be a városba, számár-háton, és a csöcselék úgy köszöntött, mint valami prófétát?

JESUA De hisz nincs is számaram, hégemón! Igaz, valóban a susai kapun érkeztem Jerusalaimba, de gyalog, és senki semmit sem kiáltott felém, mert senki sem ismert ebben a városban.

PILÁTUS Ismered-e a következő három személyt (Olvasa), egy bizonyos Dismast, egy Gestas nevezetűt és harmadszor Bar-Rabbant?

JESUA Nem, ezeket a jó embereket nem ismerem.

PILÁTUS Igazán nem ismered?

JESUA Igazán.

PILÁTUS Most pedig mondd meg nekem, miért használod állandóan ezt a kifejezést: „jó emberek”. Mindenkit így szólítasz?

JESUA Mindenkit. Rossz ember nincs a világon.

PILÁTUS (mosolyog) Ezt először hallom. De meglehet, nem ismerem eléggé az életet. Talán egy könyvből olvastál erről? JESUA Nem, önállóan jutottam erre az eredményre. PILÁTUS És ezt hirdeted?

JESUA Igen, ezt meghirdetem.

Pilátus közelebb inti Patkányölőt. Az kézbe veszi ostotorát, megáll Jesuával szemben, vigyorog

PILÁTUS Itt van például Marcus centurió, akit Patkányölőnek neveznek: szerinted ő is jó ember?

JESUA Ó, igen, csak persze boldogtalan. Amióta a jó emberek elcsúfították az arcát, azóta durva lett és kegyetlen. Vajon ki tette ezt vele? Érdekes volna megtudni.

PILÁTUS (Patkányölőnek, aki ütne) Megállj, centurió! Magam közölhetem veled, mivel szemtanúja voltam. A „jó emberek” úgy vetették rá magukat, mint kopók a medvére. A germánok ráakaszkodtak a nyakára, karjára, lábára. (A többieknek is) A gyalogsági manipulus ugyanis csapdába került, és ha oldalról nem tör be egy lovas turma, amelyet én vezettem, akkor te, filozófus ma nemigen beszélgethetnél a Patkányölővel. Ez az idistavisusi csatában történt, a Lidércek völgyében.

JESUA Ha beszélgethetnék vele, bizonyára erősen megváltozna ...

PILÁTUS Nem, azt hiszem, nem lenne helyénvaló, ha beszélgetnél vele. Köszönöm, centurió. (Patkányölő visszahúzódik) Ha-Nocri, eddig nem mutatható ki közvetlen összefüggés a te hóboros nézeteid és a városban történt zavargások között... (A titkár mögé áll, diktálna neki, az felemel egy papírlapot) Ez is óróla szól?

TITKÁR Igen, sajnos igen.

PILÁTUS (elkomorodik) Sajnos? (Elveszi a lapot, rekedt) Válaszolj nekem, Ha-Nocri: mondtál-e valaha valamit a nagy császárról? Válaszolg: mondtál vagy ... nem mondtál?

JESUA Igazat mondani könnyű és kellemes.

PILÁTUS (ingerült) Nem kell tudnom, kellemes-e neked az igazat megmondani vagy sem. De neked mindenesetre az igazat kell mondanod. Hanem alaposan mérlelelj minden szót, másképpen halálot nemcsak elkerülhetetlen, hanem gyötrelmes is lesz. (Szinte jelez a rabnak) Válaszolj tehát! Ismersz-e egy bizonyos Keriáth-béli Júdást, és beszéltél-e vele a császárról vagy bármi egyébéről?

JESUA (készségesen) A dolog úgy történt, hogy tegnapelőtt este a templom előtt megismerkedtem egy fiatalemberrel, aki magát Júdásnak nevezte, s úgy mondta, Keriáth városából származik. Meghívott az alsóvárosban levő házába, megvendéglélt ...

PILÁTUS Jó ember!

JESUA Nagyon jó ember, és igen tudni vágyó. Nagy érdeklődést tanúsított eszméim iránt, szívesen fogadott.

PILÁTUS Lámpást gyűjtött ...

JESUA Igen, lámpást is gyűjtött. Kifagatott, mi a véleményem az államhatalomról. Ez a kérdés roppantul érdekelte.

PILÁTUS (rezignált) És mit mondtál neki? Vagy azt fogod válaszolni, hogy elfelejtetted?

JESUA Többek közt, azt mondtam neki, hogy minden hatalom erőszakot tesz az embereken, és eljövend az idő, amikor nem lesz császár, sem sem-miféle más központi hatalom. Az emberiség az igazság és méltányosság birodalmába jut, ahol már sem-miféle hatalomra nem lesz szükség.

PILÁTUS Tovább!

JESUA Tovább nincs. Ekkor emberek szaladtak be, megkötöztek és börtönbe vittek.

PILÁTUS (feláll, a titkár mögé lép, mintha a jegyző-könyvnek diktálna, de azért kiabál) Nincs, nem is volt és nem is lesz a földön nagyobb és az embereknek kedvesebb hatalom, mint Tiberius császár! Nem a te dolgod, hogy itéletet mondj fölötte, te esztelen bűnöző. (A katonáknak) Takarodjatok innét! (A titkárhoz) Hagyj magamra a vádlottal, itt államügyek forognak kockán.

A katonák és a titkár kimennek, csend

JESUA Úgy látom, valami baj lett abból, hogy én ezzel a Keriáth-béli ifjúval elbeszélgettem, úgy sejtem, hégemón, hogy azt a Júdást hamarosan szerencsétlenség éri, és szívből sajnálom őt.

PILÁTUS Azt hiszem, van a világon valaki, akit jobban sajnálhatnál, és akinek sokkal rosszabbra fordul a sorsa... Szerinted tehát mindazok, akik az-tán összeverték téged a beszédeidért, Dismas és Gestas, a latrok, akik cimboráikkal négy katonát megöltek, végül Júdás, az aljas áruló ... Jó emberek?

JESUA Igen.

PILÁTUS És eljő az igazság országa?

JESUA Eljő, hégemón.

PILÁTUS Nem jön! Sose jön el! (Izgatottan kiabál, kifelé is) Bűnös vagy! Bűnös! Bűnös! (Halkabban) Jesua Ha-Nocri, hiszel te valamiféle istenekben?

JESUA Egy az Isten. Óbénne hiszek.

PILÁTUS Akkor imádkozzál hozzá! Imádkozzál! Különbem amügy sem segít! GYÜLÖLÖM EZT A VAROST ... Jobb lett volna neked, ha leszürnek, mi-előtt azzal a Keriáth-bélivel találkozol.

JESUA Bocssás el engem, hégemón! Látom, meg akar-nak ölni.

PILÁTUS Azt hiszed, szerencsétlen, hogy a római császár helytartója szabadon bocsát valakit, aki azt mondotta, amit te mondtál? Vagy azt képezed, hogy hajlandó vagyok a helyedbe állni? Én nem értek veled egyet! És jól vigyázz: ha mostantól fogva bármit szólsz, ha bárkivel beszélsz, velem gyűlik meg a bajod!

JESUA Hégemón!

PILÁTUS Hallgass! Őrség, ide hozzám! (Bejönnek, a titkár is elhelyezkedik, Pilátus diktál) Azt a halálos ítéletet, amelyet a jerusalaimi papok tanácsa hozott a Jesua Ha-Nocri nevű vádlott ügyében, alapos vizsgálat után helyben hagyom. Az elítélt kivégzéséig szigorú elkülönítésben tartandó.

Jesuat megragadják a katonák, és miközben viszik ki-felé, a színpadon sötét lesz. Villamos csörömpölése hallatszik, eszeveszett csöngetés, sikoly, fékezés és üvegtörés zaja, esetleg vészjelző kolomp. Mikor kivilágosodik, egy park részletét látjuk, pad, bokrok, talán fa is. A padon Woland ül, a színpad másik oldalán Hontalan Iván költő áll rémülten, a háttérben Korovjov és Behemót. A ferde színpadon egy vérző levágott fej gurul lassan a rivalda felé, egészen elől elakad

KOMSZOMOLISTA LÁNY (vörös nyakkendőben, hátul sikoltozik, nem mer előrejőnni) Ott, elvtársak, oda gurult ... ott van a feje... elvtársak ... elvtársak... Istenem, ez borzasztó! (Kirohan)

Hátul felerősödik a láрма, egy villamosvezetőnőt, aki-nek arcából vér csorog, visznek át a színen, sokkos állapotban van

VILLAMOSVEZETŐNŐ Nem tudtam megállni, polgár-társak, alácsűszott ... ott állt, bámészkodott ... az-tán egyszer csak alácsűszott, pedig csöngettem, fékeztem, fékeztem, csöngettem, de alácsűszott!

Kiviszik, mentő közeledik, rendőrök sípolnak, egy hordágyon átviszik Berlioz fejetlen testét, egy másikkal két mentős tévován forgolódik

IVÁN (hányingere van) Ott... (Mutatja, de nem néz oda) Ott van.

A mentősök megtalálják a fejet, ráteszik az üres hordágyra és kisietnek. Hátul két asszony kíváncsiskodik

HEGYES ORRÚ NŐ Annuska volt az oka, a mi Annuskánk! Innét a Szadovájáról! Az ő műve ... Napraforgóolajat vásárolt a boltban, oszt, amilyen szórakozott, elejtette a sinek mellett, végiglocsolta vele mindent, még a szoknyáját is, hú, de szitkozódott utána. Azon csűszott el az a szegény ember.

A BARÁTNÓJE VIDÉKRŐL Nahát, Moszkvában mindig történik valami rendkívüli, rémes, olyan izgatott vagyok.

Kimennek

IVÁN Annuska, Annuska? Napraforgóolaj! De hiszen megmondta... (Woland felé) Maga megmondta előre, hogy Berlioznak levágják a fejét... Valljon színt, ki maga?

WOLAND Nem érteni jól, orosz nem beszél ... IVÁN Ne tettesse magát! Az imént még kitűnően be-szélt oroszul.

WOLAND Nyugalom, fiatal barátom, valóban meg-mondtam, de nem hittek nekem, hiába volt a jóakaratom. Az ember, mint tudjuk, halandó, sőt néha hirtelen-váratlan halandó, de ebbe bele kell törődnünk.

KOROVJOV Úgy van, a külföldi úr fején találta a szöveget, ahogy mondani szokás. (Rekedtesen és célzatosan nevet)

IVÁN Maga nem német, nem professzor, hanem gyilkos és kém! Az iratait! Rendőr!

KOROVJOV (elé áll) De polgártárs, mit háborgatja az Inturiszt vendégét. Ezért szigorú büntetés jár!

Woland eltűnik

IVÁN Hé, polgártárs, segítsen elfogni a bűnöst! Ez a kötelessége!

KOROVJOV Miféle bűnöst? Hol van?

BEHEMÓT Ha bűnös, akkor rendőrért kell kiáltani, másképp meglóg. Kiáltunk egyszerre. (Eltátja a száját, nagyon macskaszzerű)

IVÁN Rendőr... (Egyedül kiabál, a másik kettő röhög rajta, elhallgat) Csúfot üztök belőlem? No megálljatok, bitangok! Egy követ fújtok azzal a gyilkossal, látom én. Hé, fogjátok meg! Polgártársak, ne hagyjátok elmenekülni a gyilkosokat. (Villamos közeledik nagy zajjal, Iván rémülten megáll) A macska! Fel-ugrott a villamosra! Nem szabad, macskának nem szabad, lökjétek le ... (Kirohan, és közben a színpad elsötétül)

Lendületes zene szólal meg, keringő, kánkán, esetleg bolero, egy revüfüggöny ereszkedik le, három egészen sötét szemüveges úr és Hella, egy nagy tollal a fenekében, táncolnak. Behemót és Korovjov a másnapi Varieté Színház-beli „fekete mágia” szeánszra és „le-leplezésre” invitáló reklámszövegeket mondanak. Nagy taps. A revüfüggöny felmegy, mögötte látjuk a Gribojedov kerthelyiségét, már este van, külön-külön megvilágított asztalok körül ülnek a vendégek, ők tapsolnak, a háttérben egy lépcső vezet a magasba, ott lehet lejönni az utcáról, most éppen Hontalan Iván jön rajta lefelé, magasra emelt gyertyával, mellén egy szentkép, koszos Tolsztoj-ingben, hosszú, csikós alsónadrágban, mezítláb, de fegyelmezetten, figyelmesen

(Jó hangosan) Üdvözöllek, barátaim! (Körülnéz) Itt sincs.

EGY VENDÉG A teremtésit: oda nézzetek!

BASSZUS Delirium tremens. Ennek is vége.

IVÁN Testvéreim! Írók és polgártársak! Hallgassátok meg szavam! A gonosz megjelent köztünk. Fog-játok el, de mielőbb, mert beláthatatlan kárt fog okozni.

HANGOK Mi? Micsoda? Mit mondott? Csendet! Ki jelent meg?

IVÁN Egy külföldi professzor, konzultáns és kém. EGY

VENDÉG Hogy hívják? Mi a neve?

IVÁN A neve? Ha tudnám a nevét! Nem tudtam el-olvasni a névjegyét. (Felderül) Annyit tudok, hogy vével kezdődik. Dupla vével. Wé ... Wa ... Wó ... Wu ... Waschner? Wagner? Weiner? Wegner? Winter.. ?

EGY NŐ Wulf?

IVÁN (feldühödik) Buta liba. Mi köze ehhez Wulfnak? Wulf nem tehet semmiről. (Zeng a hangja) Elvtársak, telefonáljanak a rendőrségre. Küldjenek ki azonnal öt motorbiciklis járort géppuskával, hogy

fogják el a professzort. És ne felejtsek el, hogy ketten vannak még vele : egy nyurga pepita meg egy kövér fekete kandúr, fel tud szállni a villamosra.

Döbbszent csend, majd valaki elnyávogja magát

Itt van, itt vannak valahol! *(Keresgél)*

AZ ÚR JÓINDULATÚ ÚR Csillapodjék, Hontalan elvtárs! Nyugalomra, pihenésre van szüksége. Az elv-társak hazakisérik, ágyba fektetik, kialussza magát.

Többen elindulnak Hontalan felé

IVÁN El kell fogni a professzort, az egy gyilkos, nem érted, te marha? Te meg itt feltartóztatás a hülye locsogással.

AZ ÚR Már engedje meg, Hontalan elvtárs ...

IVÁN Nem engedem meg, és legkevésbé neked, te emeletes barom... *(Megüti, és tömegverekedés kezdődik)* Marhák!!!

IVÁN Marhák!!!

Sötét, a dulakodás alatt valami preklasszikus zene szólal meg, mikor ismét világos lesz, a lépcső tetején Pilátus áll, lejjebb a pihenőn Jesua és a három lator megkötözve, katonák őrizetében, alul a jerusalaimi tömeg lökdösődik. Pilátus felemeli a karját, csend lesz

PILÁTUS A császár nevében.

KATONÁK Éljen a császár!

PILÁTUS Itt áll elöttetek négy bűnös, akiket Jerusalaiban letartóztattak gyilkosságért, bujtogatásért, a vallás és a törvények megsértéséért, és keresztre-feszítésre ítélték. Az ítéletet most fogják végrehajtani a Koponyahegyen. A bűnösök neve: Dismas, Gestas, Bar-Rabban és Jesua. Itt vannak elöttetek. A négy elítélt közül azonban csak hármat fognak kivégezni, mert a törvény és szokás szerint a Pászka ünnepének tiszteletére a nagylelkű Tiberius császár az én szavam, Poncius Pilátus szava által egyiküknek visszaadja nyomorúságos életét. A bűnös neve, akit most e város papjainak és előkelői-nek, a római hatóságok által is megerősített javaslatára szabadon bocsátunk: Bar-Rabban.

Üvöltés, Bar-Rabban kötelekeit kioldják, ő a nép közé ugrik, az elítéltek vállukra veszik keresztjüket és ki-felé botorkálnak. Pilátus előrejön. A színpad elején kórházi ágy, abba gyömöszölik éppen a törülközőkkel megkötözött Ivánt fehér köpenyes alakok, köztük Praszkovja Fjodorovna. Pilátus közben előreér. Fehér köpeny van rajta. A beteg fölé hajol.

ORVOS *(a professzornak)* Ez itt kérem szépen Hontalan, Iván Nyikolajevics, a híres költő.

PROF Nagyszerű.

IVÁN Poncius Pilátus?

PROF Sztravinszkij doktor vagyok.

IVÁN Olyan, mint Poncius Pilátus.

ORVOS *(aktát ad)* Parancsoljon, professzor elvtárs. PROF Nagyszerű. *(Belenéz, visszaadja)* Ön költő? IVÁN Az vagyok. Ön professzor? *(Professzor bólint)*

Ön itt a feles? *(Professzor bólint)* Beszélnem kell önnel!

PROF Ezért jöttem.

IVÁN Úgy veszem észre, engem itt bolondnak minősítenek, senki sem akar meghallgatni.

PROF Ó, dehogy. Sőt, nagyon is figyelmesen hallgatjuk. Azt pedig semmiképp sem engedjük meg, hogy bolondnak minősítsék.

IVÁN Akkor kérem, hallgasson végig ... Ismeri Berliozt?

PROF A zeneszerzőt?

IVÁN Miféle zeneszerzőt? Ja úgy ... Igen ... Nem ... Az csak névrokona Misa Berlioznak, a tömegirók elnökének.

PROF Nagyszerű. Értem.

IVÁN Szóval, Misa Berliozzal üldögéltünk a Pátriársije Prudin, és vitakoztunk a poémámról, ami-kor odajött egy rejtélyes alak, talán külföldi — ta-

lán nem, belebeszél, hetet-havat összehordott, de mindenestre előre tudta, hogy Berlioznak levágják a fejét, és személyesen találkozott Poncius Pilátussal.

PROF Pilátussal? Azzal, aki Jézus Krisztussal egy idő-ben élt?

IVÁN *(élenken)* Azzal, igen.

PROF És ki vágta le ennek a Berlioznak a fejét? IVÁN Ez az!

A konzultáns előre megmondta, hogy egy fiatal orosz nő, komszomoltag, így mondta szóról szóra... .

PROF Nagyszerű. Egy komszomoltag.

IVÁN Igen, a jelenlétben gázolta el Berliozt a villamos, és egy fiatal orosz nő volt a vezetője, érti már, nem egy férfi vagy egy macska, hanem ahogy előre megmondták... és az a titokzatos idegen ... PROF Poncius Pilátus ismerőse?

IVÁN Igen, ó. Tudta, hogy Annuska kiönti a napraforgóolajat ... és Misa Berlioz pontosan azon a helyen csüszött el! Mit szól ehhez?

PROF Nagyszerű. És ki az az Annuska?

IVÁN Annuska nem számít. Ördög tudja, kiféle-miféle. Egy buta liba a körülről. A fontos itt az, hogy az illető előre tudta, érti : előre megmondta, hogy a napraforgóolaj lesz az oka! Érti-e már, kérem?

PROF Ó, hogyne, nagyon is. Folytassa csak.

IVÁN Folytatom. Egyszóval az a félelmetes alak, nem igaz, hogy külföldi konzultáns, valamiféle ember-feletti hatalommal rendelkezik. Az ember például üldözi, de nem tudja utolérni ... Még ketten kísérik : egy nyurga pepita, meg egy fekete kandúr, aki beszél és felszáll a villamosra. Azonkívül valóban járt Poncius Pilátusnál, efelől semmi kétség. Hát mit szól ehhez, kérem? Haladéktalanul le kell tartóztatni, mert leirhatatlan nagy bajt okozhat. És én itt vesztegetem magukkal az időmet! Bocsánat, hol a telefon?

PROF Hagyják telefonálni !

Praszkovja Fjodorovna gyengéden Iván kezébe nyomja a telefont, az tárcsázni kezd

(Közben) Nős?

ORVOS Nem, nőtlen.

PROF Tagja a szakszervezetnek?

ORVOS Igen.

PROF Nagyszerű.

IVÁN *(a telefonba)* Rendőrség? Rendőrség? Kérem, ügyeletes elvtárs, intézkedjék azonnal, hogy küld-jenek ki öt motorbiciklis járót, géppuskával, egy külföldi konzultáns és mágus elfogására. Tessék? Itt Hontalan beszél, a költő ... persze, hogy van, igen, van állandó lakhelyem. Hogy honnan? Innen a bolondokházából, igen Moszkvában, a moszkvai bolondokházából... *(Az orvoshoz)* Mi is a pontos címük ... Halló, halló, nem hallják? *(Lecsapja)* Piszokosság. *(Feláll, kezét nyújt)* A viszontlátásra, követelem, hogy azonnal bocsássonak szabadon!

PROF Persze, persze, nagyszerű! Azonnal elbocsátom, ha azt mondja nekem, hogy normális. Nem kell bizonyítania, csak mondja meg. Ön tehát normális?

Kis csend

IVÁN Normális vagyok.

PROF Nagyszerű. És milyen intézkedéseket foganatosított, hogy elfogja a gyilkost? *(Csend)* Szentképet tűzött a mellére, igaz?

IVÁN *(halk, tétova)* Igaz ... és fogtam egy gyertyát a konyhából... Tudomásom szerint *(Röstelkedik)* attól félnek a legjobban ...

PROF *(szelíd, csupa szeretet)* Alsóneműben, kezében égő gyertyával jelent meg az írók éttermében ... IVÁN Igen, mert eloptáltak a ruhámat, amikor beüsztem a folyóba ...

PROF Üszött a folyóban?

IVÁN Igen, mert azt hittem, hogy ott van a külföldi,!

és amikor kimásztam, csak ezt az inget meg gatyát találtam a ruhám helyén... ellopták... vala-mit csak fel kellett vennem, nem mehettem oda meztelenül.

PROF Nagyszerű, és most mit szándékozik tenni? Hova megy innét?

IVÁN Természetesen a rendőrségre.

PROF Innét egyenesen? Nem is megy haza a lakásába?

IVÁN Nincs időm hazamenni! Mialatt otthon kuksolok, az a gyilkos meglóg!

PROF Helyes, és mivel kezdi az előadását a rendőrségen?

Csend

IVÁN Poncius Pilátussal.

PROF Nahát, ez igazán nagyszerű, sok sikert kívánok önnek. (Indul)

IVÁN De hát mitévő legyek?

PROF Ez már értelmes kérdés. Most csak egyetlen-egy segíthet magán. A teljes nyugalom. Ennek érdekében itt kell maradnia.

IVÁN (könyörög) De el kell fogni!

PROF Helyes, persze, de miért kell magának személyesen szaladgálnia? írja le szépen sorjában, amivel azt az embert gyanúsítja. Mi sem egyszerűbb, mint eljuttatni ezt a bejelentést illetékes helyre. Csak egyet kérek: ne erőltesse az agyát, és igyekezzék minél kevesebbet gondolni Poncius Pilátusra. Aprópó, miről is szól az a poéma, amiről a szerkesztővel vitatkoztak?

IVÁN Poncius Pilátusról és Jézus Krisztusról. (Szégyenkezik)

PROF Ejha! Ez derék. Rögtön gondoltam. Szóval le-írja?

IVÁN Igen. Kérek papírost és tollat.

PROF Adjanak neki papírt és egy ceruzavéget. (Iván-hoz) De azt tanácsolom, ma már ne írjon.

IVÁN De közben elillan!

PROF Ó, nem, semmiképp sem illan el. (Mélyen a szemébe néz) Magának itt segítenek, megértett engem?... Segítenek... Megkönnyebbül... itt csend van... nyugalom... segítenek... segítenek...

IVÁN Igen... igen...

PROF Nagyszerű! A viszontlátásra. (Az orvoshoz) Oxi-. gént is próbáljanak, meg fürdöket.

Iván egyedül marad, kábult, álmos, sírdogál. Veszi a papírt, ceruzát, és óriási erőfeszítéssel elkezd fogalmazni

IVÁN Iván Nyikolajevics Hontalannak, a Tömegírók tagjának bejelentése: ... Ma délután a megboldogult M. A. Berliozzal, a Tömegírók Szövetségének az elnökével kimentünk a Pátriársije Prudira, hogy Poncius Pilátusról és Jézus Krisztusról írott poémámat megvitassuk ... (Javit, töröl) az utóbb meg-boldogult M. A. Berliozzal... Berliozzal, aki utóbb a villamos alá került... és aki nem azonos a francia zeneszerzővel... (Végképp összezavarodik, összegyűri, eldobja a papírt, sírdogál, bejön a fel-csernő)

PRASZKOVJA FJODOROVNA Mi van magával, galambocskám, hát illik itt sírdogálni? Egy ilyen kellemes helyen? Nem mondta a professzor úr, hogy jobban teszi, ha pihenget egy kicsit, itt tisztaság van, maga meg szemetel... (Felveszi a papírt, kimegy, de azonnal visszajön egy pohár meleg tej-jel és egy injekciós tűvel) Olyan, mint egy gyerek, önféjű. Itt egy pohár meleg tejecske, igya csak meg szépen. (Beletölti) Látja, milyen kellemes az élet, itt a klinikán, no, most forduljon meg, galambom, úgy, most ugrik a majom a vízbe. (Belenyom egy jókora injekciót)

IVÁN Jaj, ez fáj, éget!

PRASZKOVJA FJODOROVNA Éget hát, kiégeti a rosszat.

Meglátja, most már nem fog sírni, minden elműlik, megváltozik, feledésbe merül. (Kimegy)

IVÁN Nem is tudom, miért dült fel annyira, hogy

Berliozt elütötte a villamos. Végeredményben mind-egy, él-e vagy meghalt. Elvégre nem vagyok se komája, se sógora! Mit is tudtam róla? Semmit, csak azt, hogy kopasz és éktelenül bőbeszédű. Nézzük már most a következő kérdést, elvtársak, voltaképpen miért is haragudtam meg annyira arra a rejtélyes konzultánusra, mágusra és professzorra? Bebizonyította, hogy Jézus Krisztus igenis létezett, és ezzel a poémámat pártolta. Én meg idétlen hajszát indítok ellene gatyában, gyertyával. (Mélyebb hangon) Nonono. Azért mégiscsak előre tudta, hogy Berlioznak levágják a fejét! Ezen csak érdemes izgulni. (Fent) Miről vitatkozunk itt, elvtársak? Hogy itt valami büzlik, azt még a kisgyerek is látja. Nagy eset, mondhatom: a villamos elütött egy lapszerkesztőt! Attól még nem szűnik meg a folyóirat! Mit csináljunk? Az ember halandó, és amint valaki találóan megjegyezte, hirtelen halandó. Nos, az örök világoosság fényeskedjék neki! A lapnak új szerkesztője lesz, talán még fecsegőbb, mint az előző. (Mélyen) A konzultáns meg az a ravasz róka beköltözik Misa Berlioz lakásába, ahogy megmondta, mialatt én itt szunyókálok. El kell fogni, oda kell menni... Rend-ország, sípolj! Nem tudok beszélni a rendőrséggel. Tehát mi vagyok én ebben az esetben?

KOROVJOV Hülye!

Kitolja Iván ágyát, aki elaludt, Behemót, Hella és Azazello néhány bűrtort tolnak be, amelyek Lihogyjejev és Berlioz lakását jelzik, Behemót elhúzza egy paravánt, mögötte Sztjyopa Lihogyjejev alszik, horkol, fuldoklik. Korovjov egy pohárból vizet csurgat a fejére

SZTYOPA (álmában) Lőjenek föbe, csináljanak velem, amit akarnak, de nem kelek föl!

Belebújik a dunyhába, Korovjov tanácstalanul néz, a közeli karosszékekben Woland, mellette étellel-itallal megrakott, letakart asztalka

WOLAND (undorral, halkan) Sáshering és vodka. Fölbredni, te disznó!

SZTYOPA Tessék? (Riadtan felül)

WOLAND Jó reggelt, szeretve tisztelt és igen kedves

Sztyepán Bogdanovics.

SZTYOPA (rikácsol) Mit óhajt, kérem?

WOLAND Tizenegy óra. Egy teljes órája várom, hogy felébredjen, hiszen tízre rendelt ide magához. Hát itt vagyok.

SZTYOPA Mi az, hogy tízre, már megbocsásson, de ...

(Csuklik) ez mégiscsak... Mi a maga neve? (Csuklik)

WOLAND Micsoda? Hát a nevemre sem emlékszik?

SZTYOPA Kikérem magamnak, arra emlékszem, ami-re... az az én dolgom, hogy mire emlékszem... (Elszédül, matat) Hol a gyógyszerem? (Vádlón Wolandra mered)

WOLAND De drága jó Sztjyepán Bogdanovics, nem segít ezen semmiféle Piramidon! Kövesse a régi bölcs mondást: kutyaharapást szőrivel! Az egyetlen, ami visszahozza az életbe: két kupica vodka, hozzá valami forró fűszeres harapnivaló. (Felfedi az asztalkát) Íme: meleg étel, hideg ital. (Tölt) Parancsoljon!

SZTYOPA (enyhül) És ön?

WOLAND Szíves örömet! (Isznak, nem koccintanak)

SZTYOPA (teli szájjal zabál) Nem óhajt valami harapnivalót?

WOLAND Köszönöm szépen, nem élek vele. Remélem, időközben észbe jutott a nevem, drága jó Sztjyepán Bogdanovics?

Sztjyopa bőfő

Ejnye, ejnye! Egy szimatolom, vodka után portóit tetszett inni. Ki hallott ilyet?

SZTYOPA (törli a száját) Már megbocsásson, kicsoda ön?

WOLAND Woland vagyok, a feketemágia professzora. Tegnap érkeztem külföldről, és késő délután felke-

restem önt a Varieté Színházban, az igazgatói irodában, és megállapodtunk abban, igen tisztelt Sztjepan Bogdanovics, hogy hét estén át szerencsém lehet fellépni az igazgatása alatt álló, nálunk kül-földön is meglehetősen ismert intézetben. Már az első plakátok is készek.

Korovjov a kezébe nyom egy hatalmas plakátot, fel-mutatja, „Ma és minden este rendkívüli attrakció a Varieté Színházban: WOLAND PROFESSZOR fekete-mágia-bemutatója, TELJES LELEPLEZÉS

Végül megállapodtunk abban, szeretett igazgatóm, ha szabad ezúttal ily módon kifejeznem magamat, hogy a részletek megbeszélése végett ma tizkor bátorkodhatom önt a lakásán zavarni.

SZTYOPA És ez?... (Az ételre mutat)

WOLAND Kis baráti figyelmesség. Megkértem az ön „háztartási alkalmazottját”, remélem, helyes kifejezést használtam, hogy szaladjon le és vásárolja be ezeket a csekélységek. Gondoltam, így kellemesebb lesz az ön ébredése és (Szárason nevet) talán a mi kis megbeszélésünk is.

SZTYOPA Engedje meg, hogy elszámoljunk. WOLAND Semmiség, csak nem akar megsérteni, drága Sztjepán Bogdanovics.

SZTYOPA Szerződést... mutassa csak, kérem, azt a szerződést.

WOLAND Tessék, tessék parancsolni!

Most Behemót nyomja kezébe a papírt, Sztjopa döbbenet olvassa, se lát, se hall

SZTYOPA Már megbocsásson, kedves (A papírról olvassa) ... Woland úr, de én... (Rázza a fejét) Magára kell hagynom egy pillanatra... (Kirohan, kiabál) Grunya!

A banda előbújik a bútorok mögül, egy ideje halkán szól a zenéjük, hülyéskednek, tüzet fújnak, közben Lihogyjejev kint telefonál

(Hangja) Itt Lihogyjejev beszél. Megmondom, miről van szó. Itt ül a nyakamon ez a... ez a... szóval valami Woland ... vagyis azt akarom megkérdezni, hogy is állunk a mai estével? Szóval tudunk róla ... A feketemágus, igen, az. Akkor hát minden rend-ben, repülök hozzátok máris, angyalkáim.

KOROVJOV Repüls bizony, csak nem hozzájuk.

SZTYOPA (kint) Grunya! Hol a fenében mászkál... (Elakad a hangja, berohan) Hol van Grunya? Miért van lepecsételve Misa Berlioz lakása? Hogy kerül ide ez a macska?

WOLAND Ne nyugtalankodjék, Sztjepán Bogdanovics, a kandúr az enyém. Csillapodjék, kérem, Grunyat elküldtem a szüleihez Voronyezsbe. Panaszkodott, hogy idén még nem kapott szabadságot. Ami pedig az ön Berlioz nevű barátját és lakótársát illeti, ő sajnos már nem lehet közöttünk ...

KOROVJOV Mert elgurult a feje.

BEHEMÓT Mert Annuska napraforgóolajat vett.

AZAZELLO Poncius Pilátus miatt.

SZTYOPA Ilyen, amikor az ember megőrül. (Ordít) Kik ezek?

WOLAND Úgy látom, kissé elcsodálkozott, drága Sztjepán Bogdanovics, pedig igazán nincs min csodálkoznia: ez az én kíséretem. Kiséretemnek pedig helyre van szüksége. Úgyhogy valaki közülünk fölösleges ebben a lakásban. És nekem úgy tetszik, hogy ez a valaki éppen ön.

KOROVJOV Ó bizony. Az utóbbi időben úgyis rettentő sokat disznólkodik. Iszik, nőzik, visszaél a pozíciójával, egyáltalán nem dolgozik, de nem is tud dolgozni, mert nem is konyít ahhoz, ami a munka-köre volna. Port hint fölöttes hatóságai szemébe.

Lihogyjejev elájul

BEHEMÓT Állandóan a hivatali autóján furikázik. AZAZELLO Nem is értem, hogy lett igazgató, olyan igazgató, amilyen én volnék érseknek.

BEHEMÓT (közben felfalják a maradékot) Te aztán igazán nem hasonlítasz érsekhez, Azazello. AZAZELLO Hisz én is csak azt mondom. Megengedi, Messire, hogy kisegítsem ezt a puhányt Moszkvából?

Lihogyjejev magához térne, Hella eléje térdel HELLA

Hadd csókoljalak meg.

Sötét

SZTYOPA (ordít) Segítség! Meghalok!

Egy pillanatra látszik, amint repül. Mire világos lesz, az ördögök és a bútorok eltűnnek, kék ég, fehér szín-pad. Sztjopa a földön fekszik, a háttérben egy sötét ruhás férfi dohányzik, óriási erőfeszítéssel négykézláb odamászik a dohányzó férfihez

Könyörgök, árulja el, miféle város ez.

A DOHÁNYOS Na de kérem!

SZTYOPA Nem vagyok részeg ... Valami történt velem... Beteg vagyok. Hova kerültem? Az isten szerelmére árulja el, milyen város ez?

A DOHÁNYOS Hát, Jalta.

SZTYOPA Jalta?

A DOHÁNYOS Jalta.

Lihogyjejev elájul, feje nagyot koppan a földön, az elindítja az ördögök zenéjét, és kisvártatva látjuk, amint tologatják a bútorokat, kedvük szerint berendezkednek, közben valaki kopog, dörömböl, csönget, zörget, kiabál

NYIKANOR (kintről) Hé, van itt valaki, válaszoljon, kérem. Izé ... Grunya, vagy hogy is hívják, te vagy itt? (Belép, kezében egy hatalmas kulcsosomó, meg-látja Korovjovot) Ön kicsoda, és mit keres itt, ha szabad kérdezni, polgártárs?

KOROVJOV (boldogan felugrik) Noné, Nyikanor Ivanovics!

NYIKANOR Lassan a testtel, barátockám. Ön kicsoda itt? Hivatalos személy?

KOROVJOV Ejnye, ejnye, Nyikanor Ivanovics, mit jelent az, hogy hivatalos vagy nem hivatalos? Minden attól függ, hogy honnét nézzük. Mindez feltételes és bizonytalan. drága Nyikanor Ivanovics. Meglehet, hogy ma nem vagyok hivatalos személy, holnapra pedig, hipp-hopp, hivatalos személy lett belőlem! De megfordítva is történhet, hajjaj, de még mennyire!

NYIKANOR Kérem, én itt a lakóbizottság elnöke vagyok, vagyis hivatalos személy. Velem nem illik így beszélni.

KOROVJOV Illik, nem illik, egyszer élünk, mint mondani szokás. Nem enne, nem inna, valamit, Nyikanor Ivanovics? Csak úgy, minden ceremónia nél-kül?

NYIKANOR Már engedelmet kérek, mi jut eszébe? Egy halott lakásában egyáltalán nem szabad tartózkodni. Ez a lakás le van pecsételve.

KOROVJOV Csak volt, Nyikanor Ivanovics kedves, mert ha jól látom, ott lóg a pecsétcske az ön nyakában.

NYIKANOR Mert zajt hallottam innét, nekem kötelességem megállapítani, ha... én felelős vagyok. Hogyan jött maga be a lepecsételt lakásba. Hogy került ide? Mi a neve?

KOROVJOV A nevem? Hát mondjuk... Korovjov. Üljön csak le, foglaljon helyet, Nyikanor Ivanovics. (Karosszéket húz neki)

NYIKANOR (felrúgja a széket) Ki maga? KOROVJOV Én, kérem szépen, tolmácsi minőségben teljesítek szolgálatot egy külföldi személy mellett, amely személy ebben a lakásban lakik.

NYIKANOR Hogyhogy itt lakik! Itt nem lakik senki. Tegnap még Mihail Berlioz tulajdonát képezte ez a lakás, de ő hirtelen elhalálozott, és a rendőrség a lakást lepecsételte, és a lakóbizottság rendelkezésére bocsátotta. Nem lehet ide csak úgy beköltözni. Nálunk rend van és igazságosság, és holmi

meggondolatlan külföldiek nem önkényeskedhetnek. Na nem, barátocskám, hátrább az agarakkal. Az én táskámban itt már harminckét darab igénylés vár elbírálásra. Tisztában van ön a helyzet komolyságával? A lakás bérlőjének halála tegnap este vált ismeretessé, és máris itt van harminckét állampolgár megalapozott igénylése. (Papírokat szed elő) Tessék! Egy terhes asszony, aki, ha jól látom, apasági keresettel is él a megboldogult ellen, egy anya helyet követel születendő gyermekének, tessék, ez meg azt írja, hogy öngyilkos lesz, ha nem kapja meg a lakást... Ez meg itt Kijevből táviratozott, unoka-öcs! Hogy honnét tudta meg ilyen hamar?! Itt pedig egy hűsosderelye-tolvajt lepleznek le ... ez meg azt írja, hogy a saját költségén tataroztat ... ez a becsületes állampolgár meg itt rávilágít a szomszédai üzelmeire, micsoda rablóbanda, az állam tulajdonára fenik a fogukat (ordít), aki az ilyeneket leleplezi, jutalmat érdemel, nem? Harminckét jól meg-alapozott igénylés egy fél nap alatt, és akkor valaki azt gondolja, hogy csak úgy betolakodhat, csak úgy átsuhanhat lepecsételt ajtókon, csak mert kül-földi! (Zihál az izgalomtól)

KOROVJOV No lám, hogy felizzgatta magát! De csillapodjék, kedves elnököm, szó sincs itt meggondolatlanságról- vagy pláne önkényeskedésről. Ha le-ülünk egy pillanatra. (Egy székre nyomja az elnököt), minden világos lesz és egyszerű. Woland úr artista és Sztjepán Lihogyev, a Varieté Színház igazgatója meghívta Moszkvába, vendégszereplésre. Egy hetecskeről van szó csupán, ezért az igazgató úr volt olyan kedves, hogy míg ő Jaltában tartózkodik, felajánlja a maga és Berlioz úr sajnálatosan megüresedett lakrészét a művész és kísérői részére. Erről egyébként, ha jól tudom, Lihogyev polgár-társ levélben is értesítette önt.

NYIKANOR Nekem ugyan nem írt semmit. KOROVJOV Nézzen csak jobban utána az aktatáskájában, Nyikanor Ivanovics.

NYIKANOR (megtalálja a levelet) Hogy lehet az, hogy elfelejtettem?

KOROVJOV Megesik az efféle, Nyikanor Ivanovics. Szórakozottság, kimerültség, magas vérnyomás, megszesedés, drága barátom.

NYIKANOR És mikor utazik Jaltába Lihogyev?

KOROVJOV Már repül, kérem! Az ördög tudja, hol van! De kedves Nyikanor Ivanovics, nem lehetne elintézni valahogy, hogy háborítatlanul eltölthessük itt ezt a hetecskét? Ha a lakóbizottság esetleg bérbe adná Woland úrnak ... ?

NYIKANOR De hát a külföldiek inkább a Metropol szállóban laknak, általában, és nem magánlakásban.

KOROVJOV Woland úr szeszélyes ember, szeszélyes, mint az ördög. Utálja a szállodát. Amit ajánlok, tiszta haszon és nyereség a maga lakóbizottságának. A pénzével nem fukarkodik. Milliomos. Kít nyűzzon meg az ember, ha nem ezt a Wolandot? Ha látná, micsoda villája van Nizzában! Jövő nyáron, ha külföldre utazik, okvetlenül nézzon be' hozzá, el-áll szeme-szája.

NYIKANOR Hát egy hétre... egy hetecske az ugye-bár... hisz legalább egy fél év, amíg eldől ... hogy ki lesz az új lakó.

KOROVJOV Na látja! Mondja az árat, és ne sajnálja!

NYIKANOR Hát izé... (Izzad) Napi ötszáz rubelért ... (Behúzza a nyakát)

KOROVJOV Ez tehát egy hétre ... három és fél ezer? Ez is összeg? Kérjen ötezret, megadja. (Papírokat vesz elő és pénzt) Itt írja alá a nyugtát. (Számolják a pénzt, mindenféle nyelven) A pénz számolva, az asszony verve jó... Gazda szeme hizlalja a jószágot... Jobb ma egy veréb, mint holnap akármilyen (stb.)

KOROVJOV Betűvel is, kérem, betűvel, Nyikanor Ivanovics. (Kész)

NYIKANOR Ha meg nem sértem a művész urakat, lenne még egy kérésem.

KOROVJOV Csak tessék, ki vele, kedves elnök úr. NYIKANOR Ha kaphatnék az előadásra tisztelet-jegyet ...

KOROVJOV Ugyan mit szerénykedik, hány jegyet óhajt, tizenkettőt, tizenötöt?

NYIKANOR Akkor kettőt, magamnak meg az asszonykámnak, Pelagéja Antonovnáknak.

KOROVJOV Meglesz. (Két jegyet bűvöl elő, és becsúsztat Nyikanor zsebébe egy hatalmas köteg pénzt)

NYIKANOR (nézi a zsebet, elvörösödik) Ez nálunk nem szokás ...

KOROVJOV Ugyan, ugyan. Minálunk nem szokás; de külföldön szokás. Ne sértse meg Woland urat, Nyikanor Ivanovics. Elvégre ön fáradozott értünk...

NYIKANOR Szigorúan büntetendő ...

KOROVJOV Hol vannak a tanúk? Azt kérdem, hol vannak. Ne akadákoskodjék.

Nyikanor Ivanovics boldogan ^{kiszédeleg}

WOLAND (hangja kintről) Sehogy se tetszik nekem ez a Nyikanor Ivanovics, nem lehetne valamit tenni, hogy ne jöjjön többet ide?

KOROVJOV Amint parancsolja, Messire. (Felveszi a telefont) Halló. Kötelességemnek tartom, hogy be-jelentsem, miszerint a Szadovaja utca 302/b számú ház lakóbizottságának elnöke, Nyikanor Ivanovics Boszj, valutával üzérkedik. Lakásán, a 35-ös számú lakásban, a mellékhelyiség szellőztetőjében jelenleg négyezer dollárt rejteget újságpapírba csomagolva. Itt a fent jelzett ház 11-es lakásának bérlője beszél, Tyimofej Kvaszov. De nagyon kérem önöket, tartsák titokban a nevemet, mert félek nevezett elnök bosszújától. (Leteszi) Nem baj, Messire, ha ezt a Tyimofejt is el fogják vinni, hisz ha tud a pénzről, akkor a napnál világosabb, hogy ő is benne van az üzletben?

WOLAND (hangja) Nem baj. Az is pont olyan gaz-ember, mint a többi.

Gong, revüfüggöny ereszkedik le, eltakarja Wolandot és Korovjovot, zene, majd kilép a függöny elé Bengalszkij, a Varieté Színház konferansziéja

BENGALSZKIJ Hát kedves barátaim, tisztelt nagy-érdemű közönség, a mai este fénypontjához, ahogy mondani szokás, csücsához, ahogy szintén szokás mondani, érkezünk. Amint látom, itt van a fél város. A minap találkoztam egy barátommal, azt mondom neki: „Miért nem jársz színházunkba? Tegnap este ott volt nálunk a fél város”, és tudják, mit felelt? „Én a város másik felében lakom.” (Nevet, nem jön zavarba) Egyszóval, egy híres kül-földi művészt fognak látni: maestro Woland. fog önöknek feketemágia-bemutatót tartani. Mi persze valamennyien tudjuk jól, hogy feketemágia nem létezik, ez nem egyéb, mint babona, és maestro Woland nem egyéb, mint párját ritkítóan ügyes bűvész, ami ki is derül majd a szám legérdekesebb részében, vagyis ennek a bűvésztechnikának a leleplezésében: és mivel valamennyiünket egyformán érdekel a technika is. meg a leleplezése is, hát fel-kérjük Woland urat, kezdje meg előadását.

Felmegy a revüfüggöny, Woland magas, trónszerű karosszékeben ül, fekete félárcban, kénes füst gomolyog, Korovjov és Behemót néhány kisebb trükköt mutatnak be bemelegítésül

WOLAND Mondd csak, kedves Fagót, nem találok, hogy a város lakossága erősen megváltozott, mióta utoljára itt jártunk, mintegy harminc éve már? KOROVJOV Igenis, Messire.

WOLAND Igazad van. Határozottan megváltoztak. (Feláll, előremegy, nézi a közönséget, a nézőtér kissé kivülágosodik) Hm, jobbak a ruhák, bár még mindig nem elég jók... (Visszaballag) Változunk lassacskán, fejlődünk. Mindenfelé megjelentek ezek a... hogy is mondják? Autóautóautó?

KOROVJOV Autók. Kocsik. Gépkocsik. Autóbuszok.

Járművek, Messire.

WOLAND Szóval azok. Jó sok van belőlük, nem igaz? Pöfögnek, nyüzsögnek, karmolnak, ezért aztán folyton festegetik a házakat, jó színesre, hogy ne-lát-

szódjék a korom. Aztán épülnek ezek a hogyishívjakok ...
kockások ... ?

KOROVJOV Lakónegyedek, Messire.

BENGALSZKIJ A külföldi vendégművész elragadtatását fejezi
ki afelőtt, hogy Moszkva technikai szem-pontból mennyit
fejlődött ... Ugyancsak el van ragadtatva a moszkvaiaktól

WOLAND Kedves Fagót, valóban elragadtatásomat fejeztem
volna ki?

KOROVJOV Ó, nem, Messire, semmiféle elragadtatást nem
méltóztatott kifejezni.

WOLAND Hát akkor mit beszél ez az ember? KOROVJOV Ez
az ember hazudik! Gratulálok, polgár-társ, a jól sikerült
hazugsághoz.

WOLAND Engem azonban természetesen nem annyira az
autóbusz, a telefon érdekel, meg a többi efféle ...

KOROVJOV Műszaki felszerelés.

WOLAND Úgy van, helyes, köszönöm szépen ... Ha-nem egy
ennél sokkalta fontosabb kérdés : vajon belsőleg
megváltoztak-e Moszkva lakosai? KOROVJOV Bizony, uram,
ez a legfontosabb.

Kínos csend, Woland leül

WOLAND De nagyon elbeszélgettük az időt, kedves Fagót, a
közönség unatkozik. Mutass nekünk kezdetnek valami
egészen egyszerűt.

*Korovjov és Behemót kártyatrükköket mutatnak be, végül
eltüntetnek egy pakli kártyát*

KOROVJOV Tisztelt polgártársak, a kártya jelenleg a hetedik
sorban Paresevszkij polgártárs zsebében található, egy
háromrubeles bankó meg egy bírósági idézés között, mely
utóbbi arról szól, hogy Zekavaja polgártársnőnek
gyermektartási díjat kell hogy fizessen.

Feláll egy férfi fülig vörösen, és felmutatja a paklit

Tartsa meg emlékül.

EGY HANG FÖNTRŐL Ócska trükk, hozzájuk tartozik.

KOROVJOV Azt hiszi? Akkor kegyed is mihozzánk tartozik,
mert a pakli jelenleg a kegyed zsebében van.

HANGOK FENTRŐL Igazi pénz! Ott van! Megállj csak, hiszen ez
pézn! Igazi pénz. Állami. Ezer állami rubel. Egyenest a
bankból.

EGY HANG FENTRŐL Nem játszanánk mi is egy ilyen
paklival?

KOROVJOV Avec plaisir! örömet! De miért csak önnel?
Valamennyien részt vesznek a játékban. Tessék felfelé
nézni! *(Pisztolyt vesz elő) Egy, kettő, három ! (Lő, és a
mennyezetről pénz hull alá a földszintre, jókora mennyiség)*

BENGALSZKIJ *(miután helyreáll a nyugalom)* Nos, tisztelt
közönség, most ugyebár a tömeghipnózis nevezetű jelenség
kiemelkedő példájának voltunk tanúi. Kérjük fel most
maestro Wolandot, hogy leplezze le előtünk ezt a
kísérletet, és nyomban látni fogjuk, tisztelt közönség,
amint ezek az állítólagos bankók eltűnnek éppoly hirtelen,
mint ahogy meg-jelentek. *(Tapsol)*

KOROVJOV Ez pediglen a hazugságnak nevezett jelenség
kiemelkedő példája volt, kedves közönség. Az a pénz nem
tűnik el. Megmarad. Bosszant engem ez az alak. Mindenbe
beleüti az orrát, amihez sem-mi köze, hazug locsogásával
zavarja a szeánszt. Mit csináljunk vele?

EGY HANG FÖNTRŐL Szedjük le a fejét. KOROVJOV Hogyan
tetszik mondani? Szedjük le a fejét? Pompás ötlet. Lépi
akcióba. Ájn, cváj, dráj.

Behemót elindul

BENGALSZKIJ *(kínjában néha kiröhög a közönségre)* Sicc! Ne,
ne ... nem mész!

*Hátrál, Behemót ráugrik, egy paraván mögé esnek, ahonnan
kijön Bengalszkij vérző teste, és Behemót egy tálcán tartja a
fejét*

BENGALSZKIJ FEJE Orvos ! Hivjanak orvost! KOROVJOV
Fogsz-e még számárságokat fecsegni? A FEJ Nem, nem,
soha többé.

KOROVJOV Tehát bocsássunk meg neki, polgártársak? Mit
parancsol, Messire?

WOLAND *(előrejön)* Elvégre az ember csak ember marad.
Szeretik a pénzt, de hát ez mindig is így volt... Az emberiség
szereti a pénzt, akármiből is van: bőrből, papírból, bronzból
vagy aranyból... Könnyelműek persze, de olykor az irgalom
is meg-szólal a szívükben, egyszóval emberek, nagyjából
csak olyanok, mint azelőtt, na persze a lakáskérdés az
elégge elrontotta őket ... eh, mit, tegye vissza a fejét.

Behemót visszateszi a fejét

BENGALSZKIJ A fejem, a fejem! Adják vissza a fejemet... a
fejemet! Odaadom a lakásomat, mindent, csak a fejemet
adják vissza!

KOROVJOV *(a támolygó Bengalszkijnak)* Kinn tágasabb,
idebenn meg vidámabban vagyunk maga nél-kül ! Most,
hogy ez az unalmas fráter eltakarodott innét, nyissunk női
dívatüzletet.

*Zene szól, fantasztikus butik. jelenik meg, káprázatos
dívatholmival. Hella a butikosnő*

BEHEMÓT E holmikban tengernyi sikk van,

Ilyet nem kapni másik butikban,

ránézni oly jólesik,

hiába, kérem, a sikk!

Eljuthat akárhová, ha

megvan ez a *je-nesais-quoi-ja*,

(zsönöszekeója)

ezt nem tudja más náció:

francia kreáció!

Olé!

Hella márkaneveket kiabál, tetszés szerint

KOROVJOV Nagyrabecsült hölgyeim, most kezdődik a század
legnagyobb szabású és legkifizetődőbb kereskedelmi
csereakciója, régiért újat kap. Teljesen ingyen cseréljük át
használt vagy alig használt ruhadarabjait a legújabb
párizsi kreációkra. Tessék parancsolni, ne kéressék
magukat, csak semmi ceremónia.

BARNA HÖLGY *(a kilencedik sorban)* Nekem ugyan mindegy.

(Elindul a színpadra)

KOROVJOV Bravo! Köszöntjük az első kuncsaftot. Behemót,
karosszéket a hölgynek!

Wolland közben eltűnik

Kezdjük a cipővel, Messire? BARNA
HÖLGY Nem fog szorítani? KOROVJOV
Úgyan kérem.

Behemót felháborodva nyávog, centi van a nyakában BARNA

HÖLGY Akkor ezt kérem, Monsieur.

*Ráadnak egy cipőt, elviszik a paraván mögé, átöltöztetik,
közben be nem áll a szájuk*

KOROVJOV Soha vissza nem térő alkalom, hölgyeim,
garantált eredeti darabok. BEHEMÓT Elvtársnők, barisnyák,
várnak a selyem harisnyák, sálak,
kalapok, cipők, bugyik, megnyílt a
híres, finom butik. Nem örület, nem
mánia: fekete, fekete mágia! Ez a
látvány így incseleg, e kincseket
tekintse meg ! Mindenkinek jut,
akinek kell, ami csak tetszik, vegye
mind fel.

Nem örület, nem mánia:

fekete, fekete mágia!

Kilép a butikból a barna hölgy teljesen átöltözve, gyönyörű

KOROVJOV A cég arra kéri, hogy fogadja el ezt tőlünk emlékül. *(Parfümöt ad neki)*

Néhány nő még elindul fölfelé, átöltözik, köztük egy férfi is, míg Behemót és Hella a nőekkel foglalkoznak, Korovjov kerít egy mikrofont és meginterjúvolja az urat

Pardon, uram, szívből sajnálom, de csak hölgyeket tudunk ma itt kiszolgálni, talán majd egy más alkalommal ...

AZ ÚR Értem én, kérem! De az a helyzet, hogy a feleségemmel együtt jöttünk volna ma színházba, de hát megbetegedett, meghűlt, mert mindig ... szóval otthon kellett maradnia, én meg eljöttem, mert kíváncsi voltam, hát ez a mágia, tudja ... nos hát vinnék neki valamit ezekből a holmikból, ugye. Nem tehet róla, hogy nem jöhetett el, hát miért büntessük, nem? ... Itt a személyi igazolványom, ez bizonyítja, hogy én tényleg ...

KOROVJOV Nem, kérem, ne szégyenítsen meg minket. Mi úgy bízunk önben, mint saját magunkban. Itt van két pár gyönyörű selyemharisnya, vigye haza, uram, önagságának. És gyors gyógyulást kívánunk neki.

BEHEMÓT Én a magam részéről ezt a pikáns színű rúzszt ajánlanám fel. *(Fekete rúzszt nyom a férfi kezébe)*

HELLA Fontosabb a forma, mint a tartalom,

ragadd meg, ha adódik egy alkalom.

Poharad alján marad a zacc.

Csak az a tiéd, mit megragadsz!

Nagy mulasztás lenne, amit csak te bánsz:

egyhamar nem lesz itt újra ily szeánsz.

Poharad alján marad a zacc.

Csak az a tiéd, mit megragadsz!

Ó, az élet úgy elrepül, mint a nyíl,

addig nő a nő, míg tart a szekszeplil.

Poharad alján marad a zacc.

Csak az a tiéd, mit megragadsz!

Közben a hölgyek átöltöznek, igen csinosak, a szám végén Korovjov ló egyet pisztolyával, és a butik eltűnik, mindenki a helyére megy, kis csend

KOROVJOV És most, hölgyeim és uraim!

SZEMPLEJAROV *(egy páholyból)* Művész elvtárs, mégis kívánatos lenne, hogy haladéktalanul leleplezze a nézők előtt bűvészmutatványai technikáját, kiváltképp a bankók trükkjét.

KOROVJOV Pardon! Bocsánatot kérek, itt nincs mit leleplezni, minden világos.

SZEMPLERAJOV Nem, nem, már engedje meg, kérem! A leleplezés okvetlenül szükséges. Anélkül az ön valóban ragyogó számai rossz szájját hagynak maguk után. A közönség követeli a leleplezést.

KOROVJOV A közönség, amint látom, semmit sem követel. Ámde tekintetbe veszem az ön óhaját, nagy-ra becsült Arkagyij Apollonovics, és kívánságára végrehajtom a leleplezést. Előbb azonban engedjen meg még egy rövidke mutatványt!

SZEMPLEJAROV Hogyne, miért ne. Csak legyen ben-ne leleplezés.

KOROVJOV Föltétlenül! Parancsára! Nos tehát, legyen szabad megkérdezem: hol töltötte a tegnapi estét, Arkagyij Apollonovics?

Csend

FELESÉG *(A. A. mellől a páholyból)* Arkagyij Apollonovics tegnap este az akusztikai bizottság ülésén vett részt. De igazán nem értem, mi köze ennek a mágiához!

KOROVJOV Az ám, asszonyom! Nem csodálom, hogy nem érti. Az ülést illetően azonban tévedni méltóztatik. Arkagyij Apollonovics autón odament ugyan az ülésre, amely melleleg tegnapi egyáltalán nem is volt kitűzve, de sofőrjét az akusztikai bizottság székháza előtt elbocsátotta, maga pedig

autóbuszra ült, és elment a Jelohovszkaja utcába Milica Andrejevna Pokobatykóhoz, a Faluszínház művésznőjéhez, akinél csaknem négy kellemes órát töltött.

Nagy csend

EGY HANG Juj j !!

FIATAL NŐ *(A. A. mögül a páholyból)* Mindent értek! Most már tudom, miért az a tehetségtelen nő-személy kapta meg Lujza szerepét! *(Rövid lila nap-ernyőjével nagyot üt A. A. fejére)*

KOROVJOV Íme! Nagyérdemű közönség. Egyik szép példája a leleplezésnek, amelyet Arkagyij Apollonovics oly kitartóan követelt.

FELESÉG Hogy merted megütni Arkagyij Apollonovicsot, te bestia.

FIATAL NŐ Éppen én, éppen én ne merném meg-ütni? *(Megint üt)*

FELESÉG Rendőrség! Fogják meg.

BARNA NŐ *(feláll, kiabál, csak egy bugyi meg mell-tartó van rajta)* Úgy van, üsse, az ilyeneket le kell leplezni.

EGY HANG FÖNTRŐL Oda nézz, ott az igazi leleplezés.

A barna észreveszi magát, sikít, leguggol, felrohan a színpadra régi ruháit keresni, más hölgyek többé-kevésbé fogyatékos öltözékekben szintén szaladgálnak összevissza

WOLAND A búcsúindulót! *(Éneklé Behemóttal, és közben hajkurásszák a nőket)* WOLAND—KOROVJOV—BEHEMÓT

Lehet szűk, lehet bő,

amit hord egy modern nő —

hogy épp mi tetszik és mi hat,

az attól függ, hogy mi a divat.

Lehet kék, lehet zöld,

lehet lágy és lehet spród —

hogy épp mi tetszik és mi hat,

az attól függ, hogy mi a divat.

Lehet sok, lehet nem,

lehet rajta semmi sem —

az tetszik ám, ez remekül hat,

mostanság épp ez a divat.

FOKICS *(berohan)* Hamis pénzt váltottak a büfében. Kérem,

adják vissza a pénzem. Becsaptak, tönkre-tettek! *(Kirohan)*

HELLA *(fekete köpenyben énekel)*

Messirének úgy hozta kedve,

Hogy városunkba ellátogat

És meztelenre vetkőztette

Az asszonyokat és lányokat.

(Lecsúsztatja köpenyét, teljesen meztelen és gyönyörű, sötét)

Süt a hold, betolják Iván ágyát, hátul az erkélyablak látszik különös fényben, előtte egy árnyék botorkál, a Mester az, odaér az ágyhoz, Iván fölé hajol

A MESTER Csss! Szabad leülnöm?

IVÁN Hogy jutott be ide? Hisz az erkélyrácsok lakat-ra

vannak zárva.

A MESTER A rács le van ugyan zárva, de egy hó-nappal ezelőtt elcsentem Praszkovja Fjodorovnáól ezt a kulcsosomót, és azóta kijárok.

IVÁN Ha ki tud menni az erkélyre, már meg is lóg-hat innét.

Vagy nagyon magas?

A MESTER Nem. Nem azért nem szökhettek meg innét, mert nagyon magas, hanem mert nincs hova mennem. Tehát üldögéljünk?

IVÁN Üldögéljünk.

A MESTER Jó. Remélem, nem dühöngő. Mert tetszik tudni, én nem bírom elviselni a drámát, erőszakot, vitát meg más efféle zúrvavart. Nyugtasson meg, kérem : csakugyan nem dühöngő?

IVÁN Hát, nem tudom. Tegnap este az étteremben

szétvertem egy illetőnek a pofáját.

A MESTER Miért fejezi ki magát ilyen csúnyán? El-végre nincs eldöntve, hogy az embernek igazából

mije van, pofája vagy arca? Talán mégis inkább arca... És azt szétverni... Nem, ilyesmit soha többé ne tegyen. A foglalkozása?

IVÁN Hát ... hogyan mondjam ... szóval költő.

A MESTER Hajjaj, nincs szerencsém! Szabad a ne-vét?

IVÁN A verseimet Hontalan néven közlöm. A

MESTER Hogyan?

IVÁN Hontalan. Ez az írói nevem.

A MESTER Különös választás. És miért került ide. IVÁN (dühös) Poncius Pilátus miatt.

A MESTER Félelmetes coincidencia. Mondja el, kérem, hogy történt. El se tudja képzelni, hogy ez engem milyen közelről érint.

IVÁN Misa Berlioz, a Tömegírók elnöke, szerkesztő ... nem azonos a francia zeneszerzővel ... A MESTER Persze, hisz az régen meghalt.

IVÁN Igen, de már az én Berliozom is meghalt, eléggé hirtelen, szószátyár alak volt, de ez mindegy, szóval egy vallásellenes poémát kért tőlem nagyon sürgősen, Jézus Krisztusról.

A MESTER Képtelenség.

IVÁN Ne, dehogyan. Nagyon gyorsan meg tudok írni egy poémát úgy, ahogy kell (Szinte belepirul), erről vagyok nevezetes, néhány nap alatt kész egy poéma. A MESTER (szomorú)

Igen ... igen ...

IVÁN (felvidül) Ismeri talán a verseimet?

IVÁN (felvidül) Ismeri talán a verseimet?

A Mester komoran bólogat

Önnek nem tetszenek a verseim?

A MESTER Nagyon nem tetszenek.

IVÁN Mit olvasott tőlem?

A MESTER Nyugodjon meg. Azt hiszem, egy árva sorát sem olvastam.

IVÁN Akkor honnan tudja, hogy nem tetszik, amit írtam?

A MESTER Elég az, amit a többiektől olvastam, és inkább mondja meg maga becsületszávára, és én elhiszem, amit mond: jók a maga versei?

IVÁN Rémesek!

A MESTER (könyörög) Ne írjon többet!

IVÁN (igen komoly) ígérem és fogadom, nem írok többet!

A MESTER Maga rendkívül jóra való fiatal ember, és még jó útra térhet. (Közel hajol) Elárulok egy furcsa dolgot. Én ugyanazért ülök itt, mint maga: Poncius Pilátusért.

IVÁN (elhűzódik, gyanakszik) Várjon, várjon csak, barátocskám! Mi köze magának Poncius Pilátushoz? A MESTER Csss ... ! Regényt írtam róla.

IVÁN (éber) Maga író.

A MESTER Én Mester vagyok. (Egy sapkát vesz elő, „M” betű van a tetejére hímezve) Saját kezűleg hímeztem.

IVÁN Mi a neve?

A MESTER Nekem nincs többé nevem. Lemondtam a nevemről, mint minden egyébről az életben, de hagyjuk. Térjünk vissza a Jézus Krisztusról szóló poémára.

IVÁN Szóval meglehetősen sikerült. Hamar kész is lett, de Misa Berlioznak mégse tetszett. Azt mondta, olyan, mintha élne, mintha élt volna, pedig a mi országunkban a lakosság többsége már réges-régen tudatosan elvetette az istenről szóló meséket, ugye. Ezért aztán nem tetszett neki, és azt javasolta ...

A MESTER ... hogy írja át. Persze hogy nem tetszett neki, meghiszem azt. Mondja, nem Latunszkijnak hívták véletlenül.

IVÁN Misa Berlioz, hiszen mondtam.

A MESTER Egykutya ! Persze hogy élt, de még mennyire hogy élt. (Súgja) Mindenki Ha-Nocriak gúnyolta, de csak kevesen ismerték ...

IVÁN Ha-Nocri ... maga honnan tudja, maga is ott volt talán, mint a konzultáns ...

A MESTER Miféle konzultáns?

IVÁN Aki megjelent, és szándékosan a villamos alá küldte Berliozt.

A MESTER Alálökte?

IVÁN A, dehogyan lökte. Nem kellett annak lökni. Az efféle olyan dolgokra képes, hogy az ember a fejét

fogja. Mágus. Előre tudta, hogy Berlioz a villamos alá csúszik.

A MESTER Folytassa, folytassa, kérem ! Ne hagyjon ki semmit, az isten szerelmére. Mit tudott az a konzultáns Ha-Nocriáról?

IVÁN (izgalomban kiabál) Láttam, ott volt Jerusálimban, amikor Poncius Pilátus kihallgatta, ez minden kétségen felül áll, megmondta, hogy Pilátus ...

A MESTER ...fehér köpenyt viselt vörös beléssel, és nagyon ...

IVÁN ...fájt a feje, meg azt is mondta, hogy egy filozófussal, valamint Kanttal villásreggelizett.

A MESTER (összeteszi a kezét, úgy suttozja) Előre tudtam! Ó, én mindent előre tudtam. (Csend) Hogyan nézett ki az a konzultáns?

IVÁN Nem is tudom. Mint valami német, és azt mondta, hogy rengeteg nyelvet beszél. Poliglott, így mondta. Csúfondáros volt, ez a legjobb szó: csúfondáros. Ketten kísérték, egy rekedt nyurga pepita, meg egy kandúr, fogta magát és felszállt a villamosra.

A MESTER (boldogan nevet, bólogat) Latunszkijjal kellett volna találkozniuk, az lett volna a jó mulatság!

IVÁN Maga tudja? Hallott róluk? Kik ezek, ha tudja, árulja el, kérem!

A MESTER Nem fog rohamot kapni? Elvégre mi

mind megbízhatatlanok vagyunk ... Nem kell orvost hívni, nem lesz injekció meg más efféle galiba? IVÁN Nem, nem. De mondja meg végre, ki az illető? A MESTER Megmondom. Tegnap a Pátriársije Prudin a sátánnal találkozott.

IVÁN Lehetetlen! Hiszen az nem létezik!

A MESTER (szelíd, megnyugtató) Ugyan, hogy mondhat ilyet, és éppen maga! Itt kuksol az elmeklinikán, aztán arról papol, hogy nincsen ördög. Furcsa, mondhatom. Lehetetlenség rá nem ismerni, édes barátom! Egyébként... Bocsánatot kérek, hogy kereken kimondom ... maga, ugebár, ha nem csalódom, eléggé műveletlen.

IVÁN Vitathatatlanul.

A MESTER Bocsásson meg, maga talán még a Faust című operát se hallotta?

IVÁN (vörös) Szóval éppen beutalóm volt egy jaltai szanatóriumba, aztán meg valahogy kimaradt ...

A MESTER Mindjárt gondoltam. Mentségére persze meg kell mondanom, hogy Woland még magánál sokkal agyafürtőbbeknek is képes port hinteni a szemébe.

IVÁN Tessék? Mit mondott, hogy hívják?

A MESTER Csitt ! Halkabban ! Woland.

IVÁN Dupla vé-vel?

A Mester bólínt

Értem, értem! A névjegyen is dupla vé-t láttam. A mindenségét. (Csend) Engem meg a bolondokházába csuknak.

A MESTER Nézzünk szembe az igazsággal. Maga is örült, én is az vagyok, minek is tagadnánk. A találkozás annyira megrendítette magát, hogy az elméje meghibbant, mert valószínűleg hajlama volt erre. De az, amit mondott, kétségtelenül valóban meg-történt. Az illető, akivel találkozott, csakugyan villásreggelizett Kantnál, most pedig Moszkvában garázdálkodik!

IVÁN El kell fogni bármi áron! (Feláll, indulna) A MESTER

Maga már megpróbálta, és nézze meg, mire jutott!

Sajnálom, hogy nem én találkoztam vele, hanem maga.

Kintről zaj hallatszik, a Mester eltűnik az erkélyajtóban, Bengalszkij óbégatását halljuk: „A fejem! Adják vissza a fejemet!” Majd Praszkovja Fjodoruna hangját: Nyugodjék meg, kedves, majd elmúlik, csak nyugodjék meg.

(A Mester visszatér) Mindjárt kitör a vihar! Egy embert hoztak be, aki azt hiszi, hogy elvesztette a fejét, pedig ott ül a nyakán.

IVÁN (*nagyon gondterhelt*) Miért akarna vele találkozni? Azt a sapkát, már megbocsásson, ha meg-fordítja, akkor az egy dupla vé lesz, nem?!

A MESTER (*nevet*) Ó, nem, drága barátom, mi jut eszébe. Biztosíthatom, hogy tévúton jár. No várjon, mindent elmagyarázok. Úgy kezdődött, hogy meg-ütöttem a főnyereményt, százezer rubelt. Képzelteti megdöbbenésem, amikor a szennykosár aljából előköttem a kötvényt — a múzeumban kaptam, ahol addig dolgoztam —, és megnéztem: ugyanaz a szám van rajta, mint az újságban. Pocsék egy odúban laktam, ezért azonnal kivettem egy alagsori lakást az Arbatban, fölmondtam az állásom a múzeumban, és nekiálltam megírni a regényemet Poncius Pilátusról. Ez volt az aranykor. Teljesen különálló kis lakás, még mosdó is volt. Az ablakaim közvetlenül az aszfaltozott járda fölött nyíltak, de szemközti orgonaszárv, hársfa, juhar. Istenem, istenem! Egyszer csak kitavasodott, és láttam a lombosodó orgonabokrokat. És akkor, tavaly tavasszal, történt valami, ami túltett a százezer rubeles nyereményen is, pedig az igazán nagy pénz!

IVÁN De még mennyire!

A MESTER Nagyszerűen berendezett kis lakás volt. *Miközben mondja, egy kicsit be is rendezi* Így állt a divány, aztán egy asztalka, rajta csinos éjjeli-szekrény-lámpa, az ablak alatt könyvek, hátul egy kályha. És hogy illatozott az orgona! Pihekönnyűnek éreztem a fejem a kimerültségtől, Pilátusom már a vége felé járt ...

IVÁN Fehér köpeny, vérvörös belés! Értem!

A MESTER Úgy van! És én már tudtam, hogy a regény utolsó fél mondata az lesz: Poncius Pilátus lovag, Júdea ötödik helytartója. A nő, aki elsétált az ablakom előtt, sárga virágot vitt a kezében. Valami ronda, fertelmes, sárga virágot, tudja, tavasszal mindig ez jelenik meg elsőnek Moszkvában. És a sárga virág élesen elütött a fekete tavaszi kabát-jától. Igen, sárga virágot vitt! Baljós szín! Utána-rohantam. És ő visszanezett. Ezer meg ezer ember sétált a Tverszkaján, de ő csak engem látott ...

MARGARITA (*egy ideje már jelen van*) Tetszenek önnek a virágaim?

A MESTER Nem. (*Ívánhoz*) Különös, nem? Most per-se azt fogja mondani, hogy bolond vagyok. IVÁN Nem, ő, szó sincs róla, folytassa, kérem! MARGARITA Egyáltalán nem szereti a virágot?

A MESTER Dehogynem szeretem, csak nem az ilyet.

MARGARITA Hát milyen szeret?

A MESTER A rózsát szeretem. (*Margarita eldobja a csokrot, a Mester felveszi, bámulja, a nő eltűnik*)

IVÁN Folytassa! És nagyon kérem, ne hagyjon ki semmit!

A MESTER Folytassam? (*Szeméből egy könnycseppet töröl ki*)

A szerelem úgy termett ott közöttünk, mint ahogy gyilkos pattan elő a föld alól a szűk sikátorban, és megsebzett mindkettőnket. Ő egy másik fér-fival élt, a férjével, de üres és sivár volt az élete, s azért indult el aznap a sárga virággal a karjában, hogy én végre rátaláljak, és ha ez nem történt volna meg, akkor megmérgezi magát ... Én meg, én is egy nővel éltem ... valami ...

IVÁN Kivel?

A MESTER No, minek is hívták. (*Csettint az újfával*) IVÁN Nős volt?

A MESTER Persze, hisz azért csettintek. Azzal a ... Varenykával... vagy Manyecskával... nem, mégis-csak Varenykával... a múzeumból... pöttyös ruhában járt ... egyszóval nem emlékszem rá.

IVÁN És ki az az asszony?

A MESTER Nem, azt nem mondhatom el. A májusi nap sugárzott ránk. És hamarosan a titkos feleségem lett. Minden délután eljött hozzám. Bevásárolt, rendben tartotta a házat, rózsákat hozott és olvasta, amit írtam. Figyelmesen, élvezettel. Szavamra, néha már feltékeny voltam a regényemre. Végül eljutottam az utolsó félmondatomhoz is, ahhoz, amit már ismer, Júdea ötödik helytartójáról.

MARGARITA (*a kéziratot olvassa*) „... A Földközi-tenger felől érkező sötétség eltakarta a helytartó szeme elől a gyűlölő várost. Eltűntek a templomot

a félelmetes Antonius-bátyával összekötő függőhidak, s az égből leereszkedő feketeség előtötte a hippodrom szárnyas isteneit, a lőrésesfalú palotát, a piacot, a karavánszerájt, az utcákat, a tavakat ... Elvesztett Jerusalaimit, a hatalmas város, mintha sosem létezett volna ...” (*A Mester letérdel Margarita elé, az abbahagyja az olvasást, előveszi az M betűs sapkát, és a Mester fejére teszi*)

MARGARITA Hirt, dicsőséget jósolok neked, Mester, szerelmesem, indulj! (*Eltűnik*)

A MESTER Kezemben a kézirattal kiléptem az életbe, és életem ezzel véget ért. (*Lehajtja fejét, sírdogál*) Megjjesztett engem az az ember, rettenetesen rám ijesztett.

IVÁN Ki?

A MESTER Ki? Hát a szerkesztő! Hisz mondom, hogy a szerkesztő. Összehívatta a szerkesztőbizottságot. Név szerint Latunszkij és Ariman kritikuskat és Misztyiszláv Lvarovics írókat, végül azt a nézetem szerint, teljesen hülye kérdést szegezte nekem, hogy ki adta az ötletet, hogy ilyen különös témáról írjak regényt! Mire is emlékszem még ezután? Igen, a regényem címlapjára hulló vörös rózsaszirmokra meg a barátom szemére. Nem, nem hibáztatom őt, hogy harcra buzdított ... Ferde pászmákban esett az eső, és bekövetkezett az iszonyú szerencsétlenség. IVÁN Miféle szerencsétlenség. Kérem, beszéljen!

A MESTER Addig kilincseltem, míg az egyik lap, hogy nem, terjedelmes részletet közölt a regényből. Emlékszem, emlékszem arra az átkozott mellékletre ... Két héttel később napvilágot látott Ariman kritikus cikke „Az ellenség orvtámadása” címen. Hogy kihasználva a szerkesztő tudatlanságát és nemtörődőmségét, megpróbáltam „becsempészni” a sajtóba Jézus Krisztus apológiáját.

IVÁN Emlékszem arra a cikkre, de a maga nevét, azt elfelejtettem.

A MESTER Hagyjuk ezt, énnekem nincs többé nevem. Nem is erről van szó. Másnap egy másik lapban, Misztyiszláv Lavrovics aláírásával, újabb cikk jelent meg, amelyben a szerző mindenkit felhív: sújtsunk le, mégpedig kemény ököllel, a pilátuskodásra, és arra az alávaló szenteskedőre, aki megpróbálta Jézus Krisztust becsempészni — megint ez a förtelmes szó — a szovjet sajtóba. (*Kiabál*) Pilátuskodás!

IVÁN Nyugodjék meg, Mester, barátom. Ismerem ezeket az embereket. Mindent értek!

A MESTER Igen, a maga poémái, de ez nem tartozik ide.

IVÁN De ide tartozik, kérem, bocsásson meg nekem,

könyörgöm ... bocsásson meg ...

A MESTER Jól van, jól van, megbocsátok. (*Mind a ketten sírnak*) Aztán jött Latunszkij. Mondhatom, Ariman és Lavrovics művei enyhe tréfának hatottak Latunszkij írásához képest. Elég, ha annyit köz-ölök, hogy a cikk ezt a címet viselte: Az óhit harcosa. És jöttek továbbra is. Az elsőként még ne-vettem, de minél jobban szaporodott a számuk, annál jobban változott az én lelkiállapotom. Ezeknek a cikkeknek minden sorából, fenyegető, magabiztos hangjuk ellenére, valami hamisat, valami nagy bizonytalanságot véltem kiérezni. Úgy rémlett, hogy a cikkek szerzői nem azt mondják, amit mondani akarnának, és éppen ezért olyan dühösek. Aztán el-érkezett, képzelje, a harmadik stádium: a félelem. Értse meg, nem a cikkektől féltam, hanem egész más dolgoktól, amiknek semmi közük sem volt a regényemhez. Többek között féltam a sötétségtől. Az a rémkép gyötört, kivált elalváskor, amikor eloltottam a lámpát, hogy az ablakon át — holott csukva volt — valamilyen szörny a nagyon-nagyon hosszú, jéghideg csápjaival bemászik a szobámba, attól fogva lámpafény nélkül aludtam. Egy októberi napon, szerelmem már elment, arra ébredtem, hogy a szörny ott van a szobámban. Úgy rémlett, hogy az őszi éjszaka benyomja az ablaküveget, elárasztja a lakást, és én megfúlok benne, mint a tintában. Már nem voltam ura önmagamnak. A kályhához mentem, kinyitottam az ajtaját. (*Megteszi, egy üveg bort vesz fel, kiüssza*) Érezd meg, hogy beteg va-

gyok... Gyere, gyere, gyere! *(Felveszi a kéziratot és a kályhába dobja, erőteljesen kopognak)* Ki az? MARGARITA *(kintről)* Én vagyok.

A MESTER *(rohan ajtót nyitni, egymás karjába omlanak)* Te... te!

MARGARITA *(kirántja a tűzből a már jórészt elégett kéziratot, sírva oltja)* Miért tetted ezt, miért?

A MESTER Gyűlölöm ezt a regényt. És félek, beteg vagyok. Rémekeket látok.

MARGARITA Igen, igen, beteg vagy, de én meggyógyítalak, megmentelek, hogy tehetél ilyet? Majd emlékezetből megírod újra ... Jaj, miért nem tartottam magamnál egy példányt! Lám, így fizetünk a hazugságainkért! Nem akarok többé hazugságban élni. A férjemet hirtelen elhívták egy tüzeset miatt, nem akarom, hogy örökre az maradjon meg az emlékezetemben, hogy éjszaka szöktem meg tőle, hiszen sohasem bántott. Most elmegyek, és mindent meg-vallok a férjemnek, megmondom, hogy más szeretek, és visszajövök hozzád, egészen, örökre. Akarod? Válaszolj, hiszen talán nem is akarod.

A MESTER Szegénykém, szegény drágám. Nem engedem, hogy ezt megtegy. Énvelem baj lesz. Nem akarom, hogy velem együtt a vesztedbe rohanj!

MARGARITA Csak ez az oka?

A MESTER Csak ez.

MARGARITA Akkor hát együtt rohanunk a vesztünkbe. Reggelre itt vagyok. *(Kirohan, kezében a kézirat maradványai)*

A MESTER Negyedórával az után, hogy elment, kopogtattak az ablakomon. A kéziratot nem találták .

nagyon dühöseket voltak, feltúrtak mindent, aztán el-vittek magukkal !

IVÁN *(kezébe temeti arcát)* Jaj, istenem ... Csss ... !

Kintről Bengalszkij, Nyikanor jajgatása hallatszik, és Fjodorovna, amint csitítja őket

A MESTER *(az erkélyajtóban áll, kifelé kémlel)* Január derekán térhettem vissza. Az orgonabokrokat hó takarta. Láttam gyengén megvilágított elfüggönyözött ablakaimat, a szobámból gramofon szólt. Hó-vihar tombolt. A legegyszerűbb természetesen az lett volna, ha a villamos elé vetem magam. Messziről láttam is ezeket a fényfelbeült jeges skatulyákat, hallottam utálatos, fagyos csikorgásukat. De tudja, kedves szomszédom, az történt, hogy a félelem hatalmába kerítette testem minden porcikáját, és akár a kutya, féltem a villamostól is. Tudtam, ez a klinika megnyílt, és gyalogszerrel elindultam ide, a városra.

IVÁN De hát nem értesíthette volna azt az asszonyt?

A MESTER Egy elmebeteg? Nem, ön tréfál, drága barátom! Egy egész életre boldogtalanná teyem őt? Erre nem vagyok képes ... Látja, én például körül akartam utazni a földgolyót, de csak jelentéktelen, csekély részét láthattam, talán nem is a legszebbik részét, de ez igazán nem olyan nagy baj. Éjfélre jár. Mennem kell.

IVÁN Nem mondaná el, mi történt Jesuával és Pilátussal?

A MESTER Gondolni sem tudok a regényemre. Meg-utáltam. A csúfondáros ismerőse sokkal jobban el tudná mondani azt a történetet. Jó éjt.

Elmegy. Zene szól és közben szélroham. Sötét, majd világos. Kékesszürke ég, fehér föld, a színpadon három kereszt áll, rajtuk Jesua és a latrok. Katonák. Afrianus csuklyával fedi arcát, ül és ellenőrzi a ki-végzés menetét. Dismas tébolyultan énekelget, Gestas vízárt rimánkodik. Iszonyú a hőség, a katonák ledobálják mellvértjeiket, korszókból isznak, leöntik egy-mást. Hátról egy mocskos, nyomorult alak közeledne a kereszt felé, de a katonák elrugdalják, előremenekül, ő Lévi Máté

LÉVI MÁTÉ *(papírt és írónt kotor elő, ír)* Szállnak a percek, én, Lévi Máté itt ülök a Koponyahegyen, re a halál nem következett be. Szenved ! *(Már nem ír)* És én, ostoba számár, elkéstem. *(Kést vesz elő)* Pedig megválthattalak volna téged és magamat is a szen-

vedéstől, én, Máté, az egyetlen hűséges tanítványod, de elkéstem ... *(Megpróbál a kereszthez férkőzni, de katonák észreveszik és ellátják a baját)* Ostobrá, vagyok. *(Veri a mellét, kaparja az arcát, a katonáknak nevetni sincs kedvük, olyan hőség van)* Én gyáva! Gyáva dög vagyok, nem ember. Istenem, miért haragszol rá, küldj neki megváltó halált. Adjatok legalább vizet neki. *(Patkányölő szájon vágja)* Megátkozlak téged, isten! *(Belerúgnak, mert túl hangos)* Süket vagy! Ha nem volnál süket, meg-hallanád szavam, és megölnéd szegényt, most nyomban! *(Várja a villámcsapást, de nem jön)* Csalódtam benned ! Nem vagy mindenható isten ! A gonoszok istene vagy! Megátkozlak téged, gaz latrok istene, lelkek oltalmazója.

Megdördül az ég, szélroham söpör át a hegyen, mindenki felélénkül, Afrianus feláll, figyelmesen kémleli az eget, magához inti Patkányölőt, az egy szivacsot vízbe márt, kopja végére tüzi, felnyújtja Jesuának

PATKÁNYÖLŐ Ha-Nocri!

JESUA Mit kívánsz? Miért jöttél hozzám?

PATKÁNYÖLŐ Nesze, inni!

GESTAS Igazságtalanság! Én is éppolyan lator vagyok, mint ő!

PATKÁNYÖLŐ Hallgatni, te!

JESUA Adj innia!

PATKÁNYÖLŐ Adni hálát a nagylelkű hegemonnak. *(Leszúrja)*

AFRIANUS *(figyelmesen nézi Jesuát)* Meghalt.

Kitör a vihar, sietve leszúrnak a másik két rabot is, szedelődzködnek, már zuhog, mire Afrianus megállapítja Gestas halálát is. A rómaiak elmennek, Lévi Máté nagy nehezen levágja Jesuát a keresztről és el-vonszolja, csak a két lator ázik tovább a zivatarban, lassan sötét lesz

II. RÉSZ

Park Moszkvában. Margarita egy padon ül, egyedül van. Gyászzene, a háttérben egy temetési menet sejtethető. A fej nélküli Berliozt kísérik utolsó útjára

MARGARITA *(sutto)* Ma történni fog valami, érzem ! Az nem lehet, hogy ne történjék: elvégre is miért kellene nekem életem végéig gyötrődnöm? Olyan nincs, hogy a szenvedés örökké tartson ! Ott követtem el a hibát, hogy akkor éjjel eljöttem tőle. Más-nap visszamentem, ahogy megígértem, de akkor már késő volt. Későn érkeztem, akár a szerencsétlen Lévi Máté! *(Behunyt szemmel idézi)* „ ...A Földközi-tenger felől érkező sötétség eltakarja a helytartó szeme elől a gyűlölt várost ... Elveszett Jerusalaim ... mintha sosem létezett volna ... ” El-adnám az ördögnek a lelkemet, ha megtudnám, mi történt vele. Miért nem adsz hírt magadról? Már nem szeretsz? Talán meghaltál? Akkor, kérlek, bocsáss el magadtól, engedd, hogy végre szabad legyek. Tűnj el az emlékezetemből, hogy szabadon lélegezhessek ...

HEGYES ORRÚ NŐ Láttad, esküszöm az élő istenre, nincs ott a feje: eltűnt! Ki látott már ilyet.

A BARÁTNŐ Ellopták, ellopták a halott fejét. Rejtélyes ügy! Micsoda idők! Micsoda emberek! *(A zene felerősödik, dobok)*

MARGARITA Vajon kit temetnek itt?

AZAZELLO Mihail Alekszandrovics Berliozt, a Tömegrőrk elnökét. Bizony furán érzik- magukat. Halottat visznek, de közben folyton csak az jár az eszükben, hogy hova lett a feje!

MARGARITA A feje? Hogyhogy a feje?

AZAZELLO Ma reggel, az írők házában nagytermé-ben, ahol fel volt ravalozva, kilopták a fejét a koporsóból. Botrány! MARGARITA Megálljon csak! Ez az a Berlioz, aki-ről a mai újságok ...

AZAZELLO Az hát, az, az!

MARGARITA Akkor hát irodalmárok követik a koporsót?

AZAZELLO Természetesen, írók, irodalmárok.
MARGARITA Ismeri őket?
AZAZELLO Mindet ismerem, kivétel nélkül. MARGARITA
Mondja, nincs köztük Latunszkij, a kritikus?
AZAZELLO Már hogyan volna! Ott van, ni, a negyedik sor
legszélén.
MARGARITA Az a szóke?
AZAZELLO Inkább hamuszínú ...
MARGARITA Olyan ... papos?
AZAZELLO Az, az. Úgy látom gyűlöli azt a Latunszki j t.
MARGARITA Akad még, akit gyűlölök, de erről nem érdemes
beszélni.
AZAZELLO Már hogyan volna érdemes, Margarita
Nyikolajevna!
MARGARITA Maga ismer engem? De én nem ismerem magát.
AZAZELLO Honnét is ismerne. Pedig fontos ügyben küldtek
magához.
MARGARITA Szóval le akar tartóztatni.
AZAZELLO Ugyan! Hogy jut eszébe ilyesmi? Fontos ügyben
járok.
MARGARITA Nem értem. Miféle ügyben? AZAZELLO Azért
küldtek, hogy ma estére vendégségbe hívjam.
MARGARITA Miféle vendégségbe? Kihez?
AZAZELLO Egy híres külföldi úrhoz.
MARGARITA Aljas gazember! Kinek néz maga engem!
(Elrohan)
AZAZELLO (ordít) Bolond. (Hadar) A Földközi-tenger felől
érkező sötétség eltakarta a helytartó szeme elől a gyűlött
várost. Eltűntek a templomot a félelmetes Antonius-
bástyával összekötő függőhidak ... Pfü! Szeretném tudni,
miért engem küldtek magához, mikor Behemótnak olyan
elbűvölő modora van.
MARGARITA Ellopták a kéziratot. Maga milyen intézménytől
van?
AZAZELLO Ajjaj, de unalmas! Nem tartozom semmi-féle
intézményhez! Üljön le, kérem!
MARGARITA Kicsoda maga?
AZAZELLO A nevem Azazello, de nem mindegy az magának?
MARGARITA Mondja, tud valamit „róla”? AZAZELLO Hát
... mondjuk, hogy tudok. MARGARITA Csak azt az egyet
mondja meg: él? AZAZELLO Él hát, él.
MARGARITA Hál' istennek! Köszönöm!
AZAZELLO Kérem, ne tessék lelkendezni és sopánkodni!
MARGARITA Bocsásson meg. Az előbb csakugyan
megharagudtam magára ... De hát egy nőt, csak úgy az
utcáról... Nekem aztán igazán nincsenek előítéleteim, azt
elhiheti, de külföldiekkel nem óhajtok érintkezni. Meg
aztán a férjem ... életem tragédiája, hogy olyan férfival
élek, akit nem szeretek ... de azért nem akarom elrontani
az életét, ezt méltatlannak érezném ...
AZAZELLO Hallgasson, kérem, egy percig. A külföldi, akihez
én meghívom, teljesen veszélytelen... MARGARITA És mit
akar tőlem?
AZAZELLO Azt majd megtudja annak idején ... MARGARITA
És mi érdekem fűződik hozzá, hogy odamenjek?
AZAZELLO Nagyon is nyomós érdeke.
MARGARITA Arra céloz, hogy ott megtudhatok vala-mit róla?
(Azazello bólint) Elmegyek! Elmegyek! Ahová mondja!
AZAZELLO Akkor tessék. (Egy aranyszelencét ad át) Dugja el
gyorsan, ezt senkinek sem szabad látni. Jó hasznát veszi
majd, Margarita Nyikolajevna, mert mi tagadás, jócskán
megöregítette az utóbbi időben a bánat, bár bocsánatot
kérek. Ma este pontosan fél tíz órákor legyen szíves
meztelenre vet-közni, és ezzel a krémmel bekenni arcát,
egész testét. Aztán csinálhat, amit akar, de ne menjen el a
telefon mellől. Tízkor felhívom, és mindent közlök, amit
tudnia kell. Ne törődjék semmivel, semmi bántódása nem
eshet. Megértette?

MARGARITA Meg. Mindenre hajlandó vagyok, végig-játszom
ezt a komédiát a krémmel, ha kell, az ördöggel is
cimborálok, de mindent vállalok öerte, mert másban már
amúgy sem bízhatok ezen a világon. De annyit mondok: ha
pusztulásba sodor, szégyellheti magát, igen, a föld alá
süllyedhet szégyenében.

Azazello elsüllyed

Nincs itt, hová lett? Ez a doboz szinarany, érzem a súlyán.
(Magához szorítja, kirohan)

*Sötét. Majd holdfény. Míg elől Margarita szobája be-áll, hátul
Bengalszkij, Lihogyejev, Boszój, a Mester és Iván nyögnek,
sóhajtóznak, mondják a mániáikat, köztük Praszkovja
Fjodorovna*

PRASZKOVJA FJODOROVNA \Nem baj, kedveskéim, sűt a
hold, azért ilyen nyugtalanok, majd elműlik.

Elöl Margarita szobalánya rámul

NATASA

Macska ri a kertek alatt,
holdfény veri ablakodat.
Ó, ó, ó, ó, te csak dalold:
Nem is olyan fagyos a hold.
Ezüst felhő foszlik, szakad,
vigyorog majd a virradat.
Ó, ó, ó, ó, te csak dalold:
Nem is olyan fagyos a hold.

MARGARITA (berohan, a tükör elé teszi a szelencét) Jó kedve
van, Natasa. Mi annyira mulatságos? (Nézi magát a
tükörben)

NATASA Jaj. Margarita Nyikolajevna, tegnap este a Varieté
Színházban olyan történt, de olyan, hogy alig hiszem el. Azt
beszélük, hogy egy bűvész, vagy inkább varázsló, olyan
mutatványokat produkált, hogy mindenkinek táva maradt
a szája. Képzelve, valaki még a fejét is elvesztette, azt
mondják, azóta is keresi. Meg aztán a nézők kaptak két
üveg francia parfümöt meg egy pár selyemharisnyát,
teljesen ingyen, meg néhányan át is öltöztek, aztán amikor
az előadás véget ért, és kimentek az utcára, egyszer csak
mindenki anyaszűlt meztelenül állt ott.

MARGARITA (háziköntösbe bújik) Anyaszűlt meztelenül.

Badarság.

NATASA Esküszöm, amire csak akarja, boszorkány legyek,
ha nem igaz. Délben a tulajdon két szememmel láttam egy
nőt a csomagokban, igen csinos cipő-ben, amolyan
cipellőben, és amikor odament a pénz-tárhoz fizetni, a cipő,
huss, eltűnt, egyszer csak nem volt seholy, és képzelje, ott
állt harisnyában, lefutott szemek, a sarkán ekkora lyuk. És
az a varázs-cipellő is a színházból származott!

*Közben Margarita, már lenge öltözékben, kitarja az ablakot,
az esetleg a közönség felé néz*

Vigyázzon, nagyságos asszonyom, Nyikolaj Sztjepanovics
biztos kint lebzsel.

MARGARITA Ki?

NATASA Az a disznó szomszéd, aki folyton lesekszik, a
múltkor is csak egy pillanatra nyitottam ki szellőzködni,
napozni, hát ott mereszti a szemét a padon a szégyentelen
...

MARGARITA Hát csak meresztsesse! Ma mi is varázsolni
fogunk, Natasa. (Fehérneműt rángat elő) Tegye el,
csomagolja be, vigye magával, vigyen el mindent, amit csak
tud, mert én elmegyek innen örök-re. (Kinyitja a tégelyt, a
tükör elé ül, Natasa bele-szagol)

NATASA Mocsárszagú, rohadó avar... brrr! Szemét!

MARGARITA (gondosan keni az arcát) Igen, mocsár-
szagú ... (Vár egy kicsit) Mit szól hozzám? Szépü-
lők?

NATASA De még mennyire! Hogy csinálja ezt, Margarita
Nyikolajevna? Ez aztán a krém, éljen a krém!

MARGARITA A krém, a krém, a krém! *(Lecsúsztatja a köpenyt, Natasa keni a hátát)*

NATASA A bőre, milyen a bőre, Margarita Nyikolajevna! Sugárzik a bőre.

MARGARITA Hagyja, hagyja! *(Kiveszi a kezéből a krémet, tovább keni magát, szól a zene)*

NATASA Selyem a bőre! Világít! Sugárzik!

MARGARITA (főáll) Mindjárt telefonál Azazello. *(Az ablakhoz lép, lecsúsztatja a köpenyt, kiül az ablakba)* A, jó estét, Nyikolaj Sztepanovics. Nézelődünk, nézelődünk! Jaj, hogy maga milyen udvariatlan, Nyikolaj Sztepanovics. Elvégre mégiscsak nő vagyok. Csúnya dolog nem válaszolni, ha egy nő szól magához. Hogy maga milyen lehetetlen alak. Egyáltalán, úgy meguntam mindnyájukat, hogy ki se mondhatom, boldog vagyok, hogy végre faképnél hagyhatom magukat! *(A telefon cseng)* Agyó, Nyikolaj Sztepanovics. *(A telefonba)* Jaj, drága, drága Azazellóm! ... Értem! Itt az idő. Elrepülök. *(Hátra-felé fut)* Él boldogan, Natasa!

Hangos zene, Natasa és a bútorok eltűnnek

Láthatatlan vagyok! Láthatatlan vagyok! *(Egy söprűn repül)*
Láthatatlan és szabad vagyok. Láthatatlan és szabad vagyok, szédülök. Micsoda fény, mennyi ember. Sapkafolyamok. Gyerünk még lejjebb! *(Feljebb emelkedik, és meglát egy felíratot az egyik épületen)* Drámaírók és irodalmárok háza. Latunszkij! Itt lakik az a Latunszkij. *(Sikít, körmeit mereszti, haja lobog, eltűnik)*

Natasa repül be. Egy cvikkeres, kalapos ártányon lovagol. Kintről üvegcsörömpölés és vad dülás hangjai hallhatók

NATASA Gyí, te, gyí, te, Nyikolaj! Gyorsabban! Szedd a lábad, te leskelődő!

NYIKOLAJ Istenő! Jaj, nem tudok ilyen gyorsan repülni. Félek, hogy elveszitem a fontos irataimat. Natasa Prokofjevna! Tiltakozom!

NATASA Vigyen el az ördög a fontos irataiddal együtt, gyí, te! *(Élvezettel sarkantyúzza, berepül Margarita, kezében a kalapács)*

MARGARITA Nataska! Te is bekented magad?

NATASA Margarita Nyikolajevna, lelkecském! Igen, megvallom, elhasználtam a krémet! Elvégre mi is szeretnénk élni, repülni! Mire való a kalapács, tündérkirálynóm?

MARGARITA Sztétvertem vele Latunszkij polgártárs lakását, de már nincs rá szükségem. *(Elhajítja, a kalapács elrepül az ürbe)*

NATASA Úgy kell neki, jól tette, úrnöm. így kell ezekkel bánni. Nézze ezt a disznót, Margarita Nyikolajevna. Ezt a leskelődőt, ezt a szomszéd Nyakolajt. Hogy erőszakoskodott, mennyi pénzt kínált. Be-kentem azt a szemérmetlen kopasz fejét.

MARGARITA *(szívóból kacag)*

NATASA *(tépi a fülét, az ártány visít, mintha ölnék)* Minek is szólítottál az előbb?

NYIKOLAJ *(üvölt)* Vénusznak ...

NATASA Vénusz! Jaj, de jó, Margarita Nyikolajevna. Vénusz. *(Eltűnik a holdsugárban)*

Lent a színpadon a Lihogyjev-féle lakás látszik. Négy nyomozó kutat át igen alaposan minden zugot. Hatalmas pisztolyok vannak náluk. A detektívek azonosak lehetnek a római katonákkal, vezetőjük A f rianus, a második pedig Patkányfogó

FŐDETEKTÍV Szadovaja 302/b. 50. lakás. Gyerünk! Nem értem. A lakás időnként válaszol a telefon-hívásra.

II. DETEKTÍV Délután látták, amint valaki kinyitotta az egyik ablakot, és egy fekete macska kiült az ab-lakpárkányra, és huzamosan ott tartózkodott. A tanú szerint napozott.

FŐDETEKTÍV Badarság.

III. DETEKTÍV *(jön)* Minden pecsét a helyén van. Érintetlenek, kivéve Berlioz szobájának az ajtaját.

II. DETEKTÍV Azt állítólak a lakóbizottság elnöke vette le, mert mint mondja, zajt hallott, és ezért behatolt a lakásba.

FŐDETEKTÍV Kódósít, mint minden valutaüzér, és adja a bolondot.

I. DETEKTÍV *(jön)* A szomszédok esküdöznek, hogy nem láttak és nem hallottak semmit. Az egyiknek úgy rémlik, hogy találkozott tegnap egy fekete macskával az ajtó előtt, de nem biztos a dolgában.

FŐDETEKTÍV Szabotázs, a hatóság félrevezetése, is-merjük már ezt.

A III. detektív valami zajt hallhatott, mert előkapja fegyverét és hasra vágódik, a többiek is eltűnnek a bútorok mögött, nem történik semmi, majd kintről nyávogás. I. detektív kirohan, visszatér

I. DETEKTÍV Semmi. *(Feltápszakodnak)*

III. DETEKTÍV A lakás üres és nem üres. Mi ez?

II. DETEKTÍV Ellentmondás.

III. DETEKTÍV A javából.

FŐDETEKTÍV Ne humorizáljanak, elvtársak. Remélem, hogy önök nem veszítik el a fejüket és nem csinálnak ostobaságokat, mint egyesek. *(Suttog)* Figyelem!

Valamit hall, lassan előveszi fegyverét, a többiek követik példáját, feszülten figyelnek sündisznóállásban. Megjelenik Korovjov, kezében hangvilla. Nem látják. Behangolja őket és vezényelni kezd. A feszülten fülelő detektívek négy szólamban rágyújtanak a nótára. A dallam széles, nagyívű, hajlításokkal teli

A DETEKTÍVEK EGYÜTT

Ó, mily csodás-szép tengerünk a Bajkál, Mint himbálgák hullámai a sajkát. Hej, barguzin szél, kavard a vizet Utunk messze immár nem vezet.

Korovjov eltűnik, csend, fülelnek

I. DETEKTÍV *(halkan)* Énekeltek. Hallottam, hogy itt többen énekeltek.

II. DETEKTÍV Legalább négyen. FŐDETEKTÍV Hallotta mindenki. Csendet!

Behemót átsuhan a színen

I. DETEKTÍV A kandúr. *(Vadul tüzelni kezdenek, kiabálnak)*
FŐDETEKTÍV *(teli torokból)* Tüzet szüntess! Elvtársak, így neveltségessé válunk. Egy macskára tüzelni. Ki hallott már ilyet. Még a végén elveszítjük a fejünket és kapkodni kezdünk. Ne felejtsek, a szívós munka, az állhatatosság, a türelem, a kis lépések taktikája, ezek a mi legjobb fegyvereink. Hozzám!

Felsorakoznak

A szomszédokat és a lakóbizottság tagjait újból ki-hallgatni, azt a személyt, aki állítólag látta a macskát, be kell vinni alaposabb vizsgálódás végett, az ilyen tréfacsinalóknak el kell látni a baját. Értette?

III. DETEKTÍV Értettem. Azonnal végrehajtom. *(Távozik)*
FŐDETEKTÍV A lakást, a házat és a háztömböt szigorúan rejtett megfigyelés alatt kell tartani.

II. DETEKTÍV Értettem! *(Elrohan)*

FŐDETEKTÍV Ide pedig elküldjük Meigel bárót. Az ő tapasztalatai, óriási gyakorlata a külföldiekkal való érintkezésben — nyelvtudása — talán hoz valami eredményt. *(Megvonja a vállát)* Talán.

Kimernek. Csengetnek. Hella, fehér bőbita, arany-cipellő, egyéb semmi, kivéve egy vörös forradást a nyakán, átmegegy a színen, és beereszt egy nyomorult kis emberkét: Andrej Fokics Szokovot, a Varieté Szín-ház büfését

HELLA No, kerüljön beljebb, ha már becsöngetett. *(Magszóal a telefon)* Halló. Tessék? Meigel báró? Egy pillanat, mindjárt jövök, csengettek! Tartsa egy picit! Egy pillanat, éppen telefonálok!

FOKICS Tyú, micsoda szobalánya van ennek a kül-földinek!
Fertelem!
HELLA *(a telefonba)* Igenis. Igen, a művész úr ma este itthon van. Igen, örömmel fogadja önt. Igen, vendégek is lesznek ... Frakk vagy sötét öltöny. Tessék? Pontban éjfélkor.
(Leteszi Mit óhajt?)
FOKICS *(félrenéz)* Okvetlenül beszélnem kell a művész polgártárssal.
HELLA Vele, személyesen?
FOKICS *(félrenéz)* Igen, övele.
HELLA Megkérdezem. *(Hátraszól)* Lovag úr kérem, itt van valaki, aki azt állítja, hogy Messire-vel személyesen kell beszélnie.
KOROVJOV *(Wolland mellett, aki egy fotelben ül)* Jöjjön be.
(Háttra el)
HELLA Tessék beljebb fáradni. *(Fokics Wolland elé áll)*
WOLAND Miben lehetek szolgálatára?
FOKICS A Varieté Színház büfjének a vezetője vagyok ...
WOLAND Egy szót se többet! Nem, nem, nem! Soha, semmi esetre! Egyetlen falatot sem vagyok hajlandó elfogyasztani a maga büfjében! Tegnap este elmentem a pult előtt, és máig sem tudom elfelejteni sem a tokhalat, sem a brinzát! Vegye tudomásul, drága barátom, a brinza nem zöld, valaki becsapta magát. A brinzának fehérnek illik lennie! Lehetetlen állapot ...
FOKICS Bocsánatot kérek... nem azért jöttem. A tokhalnak ehhez semmi köze.
WOLAND Hogyhogy semmi köze, ha egyszer bűdös!? FOKICS Másodrendű frissességű halat szállítottak nekünk!
WOLAND Marhaság, öregem!
FOKICS De kérem szépen, hogyhogy marhaság?
WOLAND Másodrendű frissesség, ilyen nincs! Frissesség csak egyféle van: elsőrendű, és ez egyben az utolsó is. Ha a hal másodrendű frissességű, az azt jelenti, hogy bűdös, romlott!
FOKICS Bocsánatot kérek, nem ebben az ügyben jöttem.
WOLAND Igazán nem tudom, miféle más ügy hozhatta ide :
Azazello! Széket a büfjevezető úrnak!

Azazello egy labilis zsámolyt ad Fokics alá, az ráül, elesik, feldönt egy vizesüveget, az rádől. Azazello egy jókora kancsóból még alaposan meglocsolja

WOLAND Frissesség, frissesség, frissesség! Ez minden jó büfjevezető jelszava.
FOKICS *(megtörve)* Bocsánatot kérek.
WOLAND Nos tehát halljuk, mi járatban van.
FOKICS Ön tegnap bűvészmutatványokat végzett színházunkban ...
WOLAND En? Ugyan kérem! Nem is volna méltó hozzám az efféle!
FOKICS Bocsánat. Azahogy ... hogy is mondjam ... a feketemágia-szeánsz ...
WOLAND Ahá, igen, igen! Elárulok önnek egy titkot, jó uram! Én egyáltalán nem vagyok artista, csak egyszerűen látni akartam a moszkvaiakat, minél nagyobb tömegben, erre pedig a legalkalmasabb hely a színház. A kíséroid rendezték meg a szeánszot. mi módon okozott gondot magának ez a szeánsz?
FOKICS *(nagyon izgul)* Hát tetszik tudni, egyebek közt, ugyebár, bankók hullottak a mennyezetről. *(Suttog, hátranéz)* És a bankókat összeszedték. No és odajön hozzám a büfjében egy fiatalember, tizessel fizet, én meg visszaadok annyit, amennyi jár, nyolc ötvenet. Aztán egy másik ...
WOLAND Szintén fiatal ember?
FOKICS Nem, az már benne volt a korban. Utána a harmadik, a negyedik... Mindenkinek visszaadok, ahogy kell. Ma kasszát csinállok, hát a bankók helyett csak cédulákat találok: „hamis pénz, ne mondd el senkinek”. Százkilenc rubellel csapták be a büfjét!
WOLAND Ajjajaj! Hát azt hitték, hogy igazi pénz? Mert arra még gondolni sem akarok, hogy szándékosan csaltak. Hát vannak Moszkvában csalók?

Fokics keserű mosollyal jelzi, hogy vannak

Micsoda aljasság! Végte ré maga szegény ember! Ugye szegény?

Fokics behúzza a nyakát, széttárja karját, sajnálatja magát
Mennyi a megtakarított pénze?
KOROVJOV *(kaján)* 249 000 rubel, öt különböző takarékpénztári fiókban. És otthon a padló alatt két-száz darab tizrubeles arany.
WOLAND Hát ez igazán nem nagy összeg. Bár voltaképpen még ennyire sem lesz szüksége. Mikor fog meghalni?
FOKICS Bocsánat, de ezt senki sem tudhatja.
KOROVJOV Ugyan már, senki se tudhatja! És Newton binomáinális tétele? Kilenc hónap múlva fog meghalni, jövő év februárjában, májrakban a moszkvai I. számú egyetemi klinikán a négyes kór-teremben.
WOLAND Kilenc hónap. Ez kerekken havi huszonhét-ezernek felel meg. Nem mondom, kevés, de ha az ember beosztja, ki lehet belőle jönni. Térjünk a tárgyra. Mutassa meg a céduláit.

Fokics elővesz egy köteg pénzt

Kedvesem, maga valóban súlyos beteg, ez a pénz valódi.
Fagót, nézd csak meg.
KOROVJOV Vizjeles.
FOKICS És ha megint, izé ... vissza ...
WOLAND *(erősen tűnődik)* Hmm ... Nos akkor jöjjön el újra.
KOROVJOV Legyen szerencsénk, adja át üdvözlötünket mindenkinek, aki csak a büfjében megfordul, de igazán mindenkinek ... Hella, kísérd ki a vendéget.
FOKICS Bocsánat, a kalapom.
HELLA Ez az?

Behemót Fokics fejére ugrik, karmolja, az üvöltve menekül

FOKICS Segítség. A kalapom! *(Behemóttal a fején kirohan)*

Sejtelmes zene szól. Hella, Azazello a báli ételek el-készítésén fáradoznak. Korovjov tapsol, gyertyák gyulladnak ki, titokzatos fény, a háttérben 'működni kezd egy pazar szökökút, egy ágyékkötős kövér férfi. cylinderben megfürdik a szökökútban, kezében konyakos-üveg, folyton iszik, tökrészeg, beszalad Margarita, fel-sikolt, álmélkodva körülnéz

ÁGYÉKKÖTŐS *(Margaritához rohan)* Mi az? Kit lá-tok, Claudine, örökifjú özvegyasszony, te vagy az? Hogy kerülsz ide? *(Megölelné)*
MARGARITA Eredj a fenébe! Hogy volnék én Claudine? Nézd meg jobban, hogy kivel beszélsz, te anyaszomorító ökör, te iszákos barom, hova a nyavajába tetted a szemedet!

Korovjov és társai szívből nevetnek, tapsolnak

ÁGYÉKKÖTŐS Ajjaj! Bocsásson meg nekem, tündökletes Margó királynő! Tévedtem! A konyak a ludas, az az átkozott konyak. *(Letérdel és térden csókolja Margaritát)*
MARGARITA Húznál inkább nadrágot, ebadtal KOROVJOV
Bravó, bravó, Margó királynő. Így kell ezekkel bánni. *(Kiviszik az ágyékkötöst)* Engedje meg, hogy bemutatkozzam. Nevem, mondjuk, Korovjov. Csodálkozik? Pompás gyertyafény, ugye? MARGARITA Ez egyszerűen lehetetlen. Hogy fér el mindez egy moszkvai lakásban?
KOROVJOV Ó, mi sem egyszerűbb. Aki járatos az ötödik dimenzióban, annak nem kerül fáradságába bármely helyiséget a kívánt méretekre tágítani. Is-mertem egyébként embereket, akiknek nemcsak az ötödik dimenzióról, de általában semmiről se volt fogalmuk, mégis csodákat műveltek a lakásbővítés terén. No de térjünk a tárgyra, Margarita Nyiko-

lajevna. Kegyed rendkívül okos asszony, valószínűleg rég kitalálta, hogy ki a házigazdánk.

Margarita bőlint

Nagyon helyes, nagyon helyes. Esküdt ellenségei vagyunk mindenféle titkolódzásnak. Messire minden évben bált ad. Úgy hívják: a tavaszi telihold bálja, máskor meg száz királyok báljának is mondják. Mennyi nép! *(Utálkozik, fintorog)* Erről majd személyesen is meggyőződhet. Egy szó, mint száz, Messire, amint elképzeld, agglégény. De háziasszonyra mégis szüksége van, ezt ugye kegyed is belátja, mit ér a bál háziasszony nélkül. Az a hagyomány alakult ki, hogy a bál háziasszonyát először Margaritának kell hívni, másodsor pedig, okvetlen a bál színhelyén kell születnie. Százhuszonegy Margaritát találtunk Moszkvában, és tessék elképzelni: egyetlenegy se megfelelő. Végül a szerencsés véletlen... De mit szaporítom a szót! Ugye nem utasítja vissza a háziasszonyi tisztet?

MARGARITA Nem utasítom el.

KOROVJOV Helyes! De ne féljen, soha semmitől se féljen,

hiszen maga is királyi vérből származik. MARGARITA

Hogyhogy királyi vérből?

KOROVJOV *(recsege nevet)* Ugyan, ugyan, király-nőm! A származás kérdése a legbonyolultabbak közé tartozik ezen a világon. Mintha kártyapaklit kevernének. Egyetlen célzást engedek csak magam-nak most: egy bizonyos francia királynő, aki a tízenhatodik században élt, módfelett elcsodálkozna, ha megsúgnák neki, hogy szépséges ük-ük-ükunokája kíséroe én leszek Moszkva egy báltermében. De csitt! Itt a főnök.

Woland koszos, foltos hálóingben jelenik meg, egy vetetlen ágyra ül, sakkasztalkát tesznek elé, Hella füstölő kenőcsöt kavargat, majd kenegeti vele Woland térdét. Azazello frakkban

WOLAND Üdvözlöm, királynőm, és kérem, bocsássa meg háziasszonyomnak. *(Behemótnak, aki az ágy alatt keresgél egy elgurult futót)* Bújj ki, a játszmat abbahagyjuk, vendégünk érkezett.

KOROVJOV *(súg Margaritának)* Semmi esetre se hagyja abba

...

MARGARITA Semmi esetre se hagyja abba...

KOROVJOV *(súg)* Messire.

MARGARITA Semmi esetre se hagyja abba, Messire. Nagyon szépen kérem, ne szakítsák félbe a játszmat. Azt hiszem, a sakkjátszmat komoly pénzeket fizetnének, ha módjukban állna leköszölni.

WOLAND *(tetszik neki)* Igen, Korovjovnak igaza van. Furcsán keveri a kártyát a természet. Hiába, a vér! *(Magához inti Margaritát, a vállára teszi kezét)* Ha már ilyen szeretetre méltó — és persze nem is vártam magától mást —, akkor dobjuk sutba az illem-szabályokat. *(Beszól az ágy alá)* Hé, Hans! Bújj elő, te átkozott! Pojácá!

BEHEMÓT *(az ágy alatt)* Nem találom a futót.

WOLAND Mindig így tesz, ha vesztesre áll. Ha folytatod, úgy tekintjük, hogy feladtad a játszmat, te szőkevény.

BEHEMÓT *(előbújik)* A világért se, Messire.

WOLAND Bemutatom udvartartásomat, Donna. Ez a bolondos fecsegő itten, Behemót, a kandur. Azazelloval és Korovjovval már megismerkedett. Bemutatom még Hellát, a szóbalányomat. *(Az keni Woland térdét)* Úgyes, szolgálatkész, nincs olyan szívesség, amit megtagadna. Ennyien volnánk. Megfájdult a lábam, és most ez a bál! Itt az idő, Hella! *(Bella feláll, kimegy)*

MARGARITA *(halkan)* Megengedi? *(És kenegetni kezdi Woland térdét)*

WOLAND Igen. *(Elégedett)* Kiséretem váltig állítja, hogy reuma. Nekem azonban határozott meggyőződés, hogy ezt a fájdalmat egy elbűvölő boszorkány hagyta emlékül, akivel ezeröttszázhatvanegyben ismerkedtem meg a Brocken hegyen, az ördögszikkán.

MARGARITA Úgy, hát ez is lehetséges?

WOLAND Semmiség, három-négy száz év alatt elmúlik. Aprópó, nem bántja valami, nincsen valami fájdalma, testi vagy lelki? *(Figyel)*

MARGARITA Nem, Messire, semmi bajom. Most pedig, hogy itt lehetek az ön társaságában, éppenséggel kitünően érzem magam.

WOLAND Hja, a vér az sokat jelent! *(Egy világító földgömbre mutat, ami a keze ügyében áll)* Érdeklí a glóbuszom?

MARGARITA De mennyire! Ezek élnek?

WOLAND Hát, ahogy vesszük. Mondjuk, mintha élneek... .

MARGARITA Még sohase láttam ehhez foghatót.

WOLAND Úgyes kis halmi. Megvallom őszintén, nem szeretem rádió hallgatni, vagy újságokban olvasni a híreket. Az én glóbuszom sokkal megbízhatóbb. Nekem ugyanis pontosan kell ismernem az eseményeket. Látja itt azt a kicsike kis pontot? Itt például háborúznak. Hajoljon csak közelebb! Látja azt a gépkacsit, mindjárt belerohan abba a nagy épületbe és felrobban.

A glóbusz egy helyen szikrázik

Ne féljen, sose féljen, valahol mindig háborúznak!

MARGARITA Rengeteg halott.

WOLAND Igen. Abadonna kifogástalanul dolgozik.

MARGARITA Abadonna! És ha szabad kérdezni, ő kinek a pártján van?

WOLAND Engedje meg, hogy megnyugtassam, Abadonna teljesen pártatlan, egyformán együtt érez minden küzdő féllel. Abadonna!

Magas, sápadt férfi lép elő, igen sötét szemüveget visel, mint az első rész revüjének táncosai

MARGARITA *(felsikolt és Woland ölébe rejtí arcát)*

WOLAND *(mosolyog, simogatja)* Ejnye már! Milyen idegesek manapság az emberek. Hiszen látja, szem-üveg van rajta. És megnyugtathatom, még nem volt rá eset, hogy Abadonna idő előtt jelent volna meg valakinek. Meg aztán én is itt vagyok. Maga az én vendégem.

MARGARITA *(sóváran)* Nem vehetné le a szemüvegét egy pillanatra?

WOLAND *(megdöbben)* Nem, azt nem szabad! *(Ideges)* Tűnj el! *(Abadonna eltűnik, előrejön Azazello)* Mit akarsz, Azazello?

AZAZELLO Engedje meg, Messire, hogy bejelentsem, két idegen érkezett, egy szép fiatal lány, aki esdekel, hogy engedjék őt úrnőjéhez, és vele együtt, tisztesség ne essék szőlván, egy ártány.

WOLAND Furcsán viselkednek manapság a fiatal lányok.

MARGARITA Ez Natasa. Az én Natasám,

WOLAND Helyes, engedjék be úrnőjéhez.

NATASA *(berohan, térdre veti magát)* Úrnőm, ez csodálatos.

NYIKOLAJ *(visitva berohan, könyörög)* Istennő! Vénusz!

ÁGYÉKKÖTŐS *(rohan a malac után)* Claudine, te csalfa!

Végre megvagy!

Az ártány rémülten kimenekül, hátán az ágyékkötőssel

WOLAND Az ártányt a szakácsokhoz, a konyhára.

MARGARITA Hogy levágják? Messire, ez Nyikolaj

Sztyepanovics, a földszinti lakónk, kicsit kukucskál

lás természetű, de nincs más bűne. Félreértés tör-

tént, tudniillik Natasa bekenete azzal a kenőccsel... NATASA

Kegyelmezzon, Messire!

WOLAND *(láthatóan bosszankodik, de megváltoztatja a parancsot)* Ugyan, ugyan. Ki az ördög vágná le és miért? Csak menjen le a konyhára, üldögéljen ott a szakácsoknál, kukucskáljon, ha akar. Elvégre nem engedhetem be a bálterembe. Ezt lássák be, kérem.

AZAZELLO Közeledik az éjfé, Messire.

WOLAND Helyes. *(Margaritának)* Ne izguljon, és ne féljen semmitől. Ne igyék mást, mint vizet, mert elgyengül és nem fogja kibírni. Menjünk, itt az idő.

Woland, Azazello, Hella távoznak

KOROVJOV Engedjen meg egy utolsó jótanácsot, királynőm. A vendégek között sok mindenféle akad majd, de senkit, hallja, Margó királynő, senkit se szeressen vagy utáljon jobban a többinél. Sem hiú reményeket, sem féelmet nem szabad ébresztenie. Mindenkinék jusson legalább egy futó mosoly, egy főhajtás. Nagyon érzékenyek. *(Egy ametisztoszlopot tesz a bál könyöke alá)* Erre rátámaszkodhat, ha nagyon elfárad. A térdét fogják megcsókolni. Tegye előbbre a lábát!

Párnát tesznek a lába alá. Jobbról Korovjov, balról Behemót, hátul Azazello, Natasa a lábánál kuporog, és minden egyes csók után megtörlí Margarita egyre érzékenyebb térdét. Margarita lehunyit szemmel áll, rémült, részeg vagy narkós, ki tudja?

BEHEMÓT *(teli torokból)* Kezdődik a bál!

Zene. Füst. A mélyben levő óriás kandallóban felcsap a láng, árnyak jelennek meg, ezek a vendégek

MARGARITA Hol vannak a vendégek?

KOROVJOV Jönnek, királynőm, mindjárt megérkeznek. Éjfélre már csak tíz másodperc van hátra. Mindjárt kezdődik. *Én, én* adom meg a jelet, gyérünk! Kezdődik a bál!

Egy óra ünnepélyesen éjfélre üt, halk, előkelő zene szólal meg. A két fehér lepedőn elindulnak az árnyak Margarita felé. Először aprók, de Margó közelében fenyegetően nagyra nőnek, szinte elnyelik, lehajolnak, mintha megcsókolnák a térdét, aztán szétfoszlanak. Az árnyak mindenféle torz és borzasztó dolgot idéznek, amit csak elő lehet állítani. Az első vendég egy ember akasztófán, ez Jacques úr. Jönnek még: urak frakkban, tollas, kalapos hölgyek, különböző korok ruhái, csontvázak, torzszülöttek, sánták, püposak, kis- és nagyfejúek, egy kentaur és egyéb keverékények, el-túlzott idomú buja lények, félmezelenek és meztele-nek, szeretők és szeretkezők, Bosch bogarai és szárnyas halai, modern figurák, egyenruhások és fegyveresek, egy ejtőernyős, Napóleon, királyok és király-nők ... stb. stb. Például egy csecsemő

Korovjov és Behemót a fontosabbakat megnevezik, és bemutatják Margaritának, és mindenkit kivétel nélkül üdvözölnék

Legtöbbször azt halljuk: „El vagyok ragadtatva.” Margarita is ezt mondja mindenkinek, néha: „örvendek” vagy: „A királynő el van ragadtatva”, egészen az el-szédülésig. A két ördög néha biztatja a rogyadozó és irtózó Margaritát: „Tartson ki, királynő, mosolyogjon, megbántja őket, nem tart már soká” stb., stb. Egy törékeny kis nő árnyéka nem nő olyan nagyra, mint a többi. Esdekli tartással megáll Margarita előtt, kezében kendő

KOROVJOV Ez itt egy kellemetlen nőszemély. örökké a zsebkendőjéről panaszkodik.

MARGARITA Miféle zsebkendőről?

KOROVJOV Már harminc éve. minden éjjel odateszi az éjjeliszekrényére a zsebkendőjét. Mire fölébred, ott van. Már elégette a kályhában, a folyóba dobta, de nem ér semmit.

MARGARITA Nem értem! Miféle zsebkendő?

KOROVJOV Egy kék szegélyű kis keszkenő. Egy kávéházban volt pincérlány, a gazda behívta a kamrába, és kilenc hónappal azután a lány fiat szült, a fiúcskát kivitte az erdőre, és szája gyömszőlte a zsebkendőjét, aztán elásta a földbe.

MARGARITA És hol a kávéház tulajdonosa? BEHEMÓT Már engedje meg, királynőm, mi köze ehhez a tulajnak? Elvégre nem ő fojtotta meg a gyereket az erdőben!

Margó elkapja a fülét és csavarni kezdi

MARGARITA Te piszok, ha még egyszer bele mersz szólani ... BEHEMÓT De királynő ... feldagad a fülem! Jogilag értettem, jogi szempontból. De mostantól fogva hallgatók, vegye úgy, hogy nem is kandúr vagyok, ha-nem hal, csak a fületem engedje el!

MARGARITA *(elengedi és megszólítja a lányt)* Örülök, hogy látom. Szereti a pezsgőt? Hogy hívják? KOROVJOV Mit csinál, királynő. Fennakadást fog okozni.

FRIDA Frida, Frida, Frida a nevem, ő, királynő. *(Térdre borul)* MARGARITA Ma este igya le magát, Frida, a sárga földig, és ne gondoljon semmire.

Behemót és Korovjov közéjük állnak, Fridát elsodorja az árnyak tömege, és minden megy tovább. Kisvártatva Berlioz fejét hozzák tálcán, a fej átcsúszik a vásznon és valóban megjelenik, Behemót ügyesen elkapja a tálcával együtt, a színpadra belép Woland, Abadonna és Hella kísérik

WOLAND Mihail Alekszandrovics Berlioz. Minden beteljesült, igaz-e? A fejét egy nő vágta le, és a lakásában lakom. Ön oly ékesszólóan és ellentmondást nem tűró módon bizonygatta, hogy nem létezem, hogy már kezdem meginogni, végül arra a meggyőződésre jutottam, hogy elmélete szellemes és helyt-álló. Egyébként egyik elmélet sem különb a másik-nál, és nem is rosszabb. Van olyan felfogás is, hogy mindenkinek az ő hite szerint adatik. Hadd legyen így! Ön a nemléte távozik körünkből, én pedig örömmel iszom a létre, az életre, abból a serleghől, amellyé az ön koponyája változik. *(Felemeli spádé-ját, és a fej serleggé alakul)*

KOROVJOV Megérkezett Meigel báró, Messire!

Belép a riadt Meigel báró

WOLAND A, kedves Meigel báró! Van szerencsém bemutatni önöknek a köztisztelőnek örvendő Meigel bárót, kinek munkaköre, hogy a Moszkvába látogató külföldiekkel megismertesse a főváros nevezetességeit.

MARGARITA Ezt a bárót ismerem, csak nem halt meg?

KOROVJOV Még nem, királynőm. A báró olyan kedves volt, hogy megérkezésemről értesülve, nyomban telefonált, és felajánlotta szolgálatait azon a téren, amelyen szakember *(Durván kétértelmű):* tudniillik, hogy megismertessen a város nevezetességeivel.

BEHEMÓT Mit teketóriázik, Messire, ezzel a spicivel? Már megbocsásson, de az ilyen patkány nem érdemli meg a tisztességes bánásmódot.

WOLAND Hallgass, mit tudsz te a tisztességes bánás-módról! Kedves báró. Alapos gyanú van rá, hogy az ön kíváncsi természete és fecsegőkészsége egy hónapon belül a halálát okozza majd. Hogy meg-övjük önt a gyötrelmes várakozástól, elhatároztuk, hogy segítségére sietünk, megragadván az alkalmat, hogy ügyis azért kéredzkedett hozzánk vendégségbe, hogy minél többet kiszaglásson, kifürkésszen.

Abadonna a báró elé lép, leveszi szemüvegét, egy villanás, a báró térdre esik, és melléből bő sugárban ömlik a vér. Korovjov alátartja a Berlioz-koponyakelyhet, amikor megtelik, átadja Wolandnak, a báró elterül

(Felemeli a kelyhet) Egészségükre, uraim! *(Hirtelen Margaritának nyújtja)* Igyál!

EGY HANG *(A MESTERÉ)* Ne féljen, királynő! A vért réges-régen felitta a föld. És ahová kiömlött, édes szőlőfürtök teremnek. *(Margarita iszik)*

Sötét, a bál kellékei eltűnnek, ismét a Berlioz-lakás látszik. Woland egy karosszékekben ül, mellette a föld-gömb. A többiek sűrűnek-forognak, valami harapni-valót készítenek

WOLAND Hogy van? Nagyon elfáradt?

MARGARITA Ó, nem, Messire. *(Feláll)*

BEHEMÓT Noblesse oblige. *(Italt nyújt Margaritának)*

MARGARITA Vodka?

BEHEMÓT Már engedje meg, királynő. Csak nem hiszi, hogy egy hölgynek vodkát merek tölteni? Ez tiszta szesz!

WOLAND Igya meg bátran. A telihold éjszakája gyönyörű, ünnepi éj, ilyenkor szűk körben vacsorázom barátaim és szolgálóm társaságában. Hogy vagytok tehát, barátaim. Hogyan telt ez a fárasztó bál?

KOROVJOV Ragyogóan! Mindenki el van ragadtatva. *(Margaritára)* Mindenki beleszeretett.

Koccintanak, isznak, Margaritának játszanak

MARGARITA *(nagyon óvatos)* Mondja, Messire, bocsásson meg, az a báró, az tényleg élt . . . Úgy értem, élő volt ... szóval megölték?

KOROVJOV Meg bizony. Meghalt a bárócska, mint a pinty.

MARGARITA De hogyan, nem értem. Abadonna levette a szemüvegét és ... Így van, Azazello? KOROVJOV Levette, levette, de valakinek löni is kell ...

MARGARITA Maga csakugyan agyonlőtte azt a bárót?

AZAZELLO Természetesen. Már hogyne lőttem volna.

Föltétlenül megérdemelte az agyonlövést.

BEHEMÓT A történelem majd igazol bennünket.

Ezen jót nevetnek

MARGARITA És ha megtalálják a... maradványait?

KOROVJOV Megtalálják. Erzi a szívem, hogy ez lesz a vége.

De akkor már nem lesz érdekes.

Csend, Hella tölt

MARGARITA *(Azazellónak)* Maga remek céllövő, ugye?

AZAZELLO Tűrhető.

MARGARITA Hány lépésről?

AZAZELLO Attól függ, mi a cél. Más az, kalapács-csal eltalálni Latunszkij kritikusként, és megint más valakinek a szívébe löni.

MARGARITA *(bólogat)* A szívébe. A szívébe.

WOLAND Ki az a Latunszkij kritikusként?

MARGARITA *(pirul)* Van egy ilyen nevű kritikusként.

Ma este rapityára törtem a lakását egy kalapáccsal.

WOLAND Ejha! *(Remekül szórakoznak)* És miért?

MARGARITA Mert tönkretett egy nagy írót... egy

Mestert!

WOLAND *(biztatja)* De miért kell ezzel magának fáradoznia!

BEHEMÓT Majd én! Engedje meg, Messire! AZAZELLO Új le!

Majd én... Megyek is már ... MARGARITA *(ijedten kiabál)*

Nem! Kérem, Messire,

ne engedje meg!

WOLAND *(csalódottan)* Ahogy tetszik, ahogy tetszik.

Hallgatnak

MARGARITA Azt hiszem, ideje hazamenni ... Késő van ...

WOLAND Hová siet?

MARGARITA Igen, haza kell mennem. Köszönöm a meghívást, Messire. Minden jót... *(Magának)* Csak kijussak innét, lemegyek a folyóhoz, és vízbe ölöm magam.

WOLAND *(rideg)* Üljön csak vissza. Nem akart valamit mondani búcsúzóul?

MARGARITA Nem, semmit, Messire. Legfeljebb azt az egyet, hogy amennyiben még szükség van rám, szívesen elvállalok mindent, amit rám bíz. Egy cseppet sem vagyok fáradt, és nagyon jól mulattam a bálon. Ha még tovább tartana, készségesen oda-tartanám a térdem, hogy ezrével csókolhassák a különféle gyilkosok, akasztófavirágok és egyéb szörnyek. *(Majdnem sír)*

WOLAND *(kicsit fanyar, de tiszteli)* Helyes! Nagy-szerű! Így kell viselkedni.

A többiek is igyekeznek lelkesedni

Próbára tettük. Soha nem kér semmit. Ne is kér-jen, kivált olyanoktól, akik erősebbek magánál. Akkor majd maguk fogják felajánlani, önként megad-nak mindent. Üljön le, büszke asszony. *(Leülteti)* Nos, Margó, mit kíván cserébe azért, hogy ma házi-asszony volt nálam? Mennyire értékeli a térdét? Beszéljen nyíltan! Most már megteheti: én szólítottam fel. *(Csend)* Bátorabban! Bátorabban! Sarkantyúzza meg a fantáziáját. A pusztá tény, hogy végig-nézte annak a mihaszna bárónak a kivégzését, jutalmat érdemel.

MARGARITA Tehát kérhetek ... valamit?

WOLAND Követelhet, követelhet, asszonyom. Egy követelését teljesítem.

MARGARITA Azt akarom, hogy Fridának ne tegyék többé az ágya mellé a zsebkendőt, amelyikkel a gyermekét megfojtotta.

A társaság csalódott és bosszús

WOLAND Tekintettel arra, hogy ki kell zárunk azt a lehetőséget, hogy az a számár Frida megvesztegette, igazán nem tudom, mitévő legyek. Az egyet-len megoldás talán, hogy rongyokat szerzünk, és gondosan betömködjük szobám minden hasadékát.

MARGARITA Miről beszél, Messire?

BEHEMÓT Tökéletesen egyetértek önnel, Messire! Igenis rongyokat. *(Az asztalra csap)*

WOLAND Az irgalmasságról beszélek. Az irgalmasság néha álnokul, váratlanul behatol a legkisebb résen is. Azért említettem a rongyokat ...

BEHEMÓT Én is ugyanazt mondtam.

WOLAND A jelekből ítélve, maga kivételesen jószívű, nemes lelkű teremtés, így van-e?

MARGARITA Nem. Csak azért szóltam Frida érdekében, mert kíváncsiságból, könnyelműen, túl sokat foglalkoztam vele, és hiú reményeket támasztottam benne. Én ha csalatkozok, akkor soha többé nem lesz egy nyugodt pillanatom. Mit csináljak, így adódott.

WOLAND Ahá, így már értem.

MARGARITA Tehát megteszi.

WOLAND Semmi esetre sem. Tudniillik egy kis tévedés történt, Margó királynő. Minden hatóság csak a maga körében illetékes. Nem tagadom, lehetőségeink meglehetősen nagyok, sokkal nagyobbak, mint ahogy néhány kurta eszű egyén feltételezi ...

BEHEMÓT Úgy bizony, sokkal nagyobbak.

WOLAND Hallgass már, hogy az ördög vinne el.

Behemótnak ez tetszik

Mi értelme volna, hogy olyasmit intézzek el, ami, hogy újra elmondjam, más hatóságra tartozik. Nem én fogom ezt elintézni, hanem maga.

MARGARITA Az én szavam elég ehhez?

Gúnyosan bólogatnak

WOLAND No, intézze el, mit kéreti magát! *(A glóbuszba mélyed)*

KOROVJOV *(súg)* Hívja Fridát.

MARGARITA Frida!

Frida borzas, sovány, letérdel Margarita elé

MARGARITA Bűnöd meg van bocsátva. Add ide a zsebkendőt! *(Bedobja az egnyik kehelybe, abból tűz csap ki, Frida felsikolt)* Többé nem teszik melléd a zsebkendőt.

Hella undorodva kidobja a kelyhet, Frida eltűnik

KOROVJOV Bravó, Margó királynő. *(Unott)* Még a lélegzetem is elállt.

BEHEMÓT *(fintorog)* Gratulálok. Szép volt. Egész komolyan mondom, hogy gratulálok. Nagyszerű teljesítmény ...

BEHEMÓT Tiszta szívvel ...

Azazello odamegy Margaritához, megrázza kezét

WOLAND Tudod, mit, Behemót, ezen az ünnepi éjszakán nem fogunk visszaélni egy gyakorlati dolgokban járatlan ember balfogásaival. Ez a kérése nem számít, hiszen én nem csináltam semmit sem. Mit kíván saját magának?
KOROVJOV Gyémántos donna, ezúttal legyen okosabb ! Hiszen a szerencse könnyen kisiklik a markából.
MARGARITA Azt kívánom, hogy azonnal, ebben a pillanatban adják vissza szerelmemet, a Mestert.

Szél fúj a szobában, a függönyök vadul lobognak, fel-dől egy paraván, és mögüle előballag a Mester, fején a Sapka, lázas, borostás, vaksi, szédeleg

(Odarohan, öleli, csókolja) Te... te ... te ...
A MESTER *(eltolja magától)* Ne sírj, Margó, ne kinozz. Súlyos beteg vagyok. Félek, Margó! Megint hallucinálok.
MARGARITA Nem, nem. Ne félj ! Veled vagyok. *(Le-ülteti)*
WOLAND No, ezt az embert jól elintézték. Adj neki valamit inni, lovagom!
Korovjov tölt

MARGARITA Igyál, igyál. Ne félj, segítenek rajtad. *A Mester leejti a poharat, az összetörik*

KOROVJOV Ez szerencsét hoz. Oda nézzen, már magához tért.
A MESTER De hát igazán te vagy az, Margó?
MARGARITA Igen, Ne kételkedjél. Én vagyok. WOLAND Adjatok neki még egy pohárkával.

Hella tölt és ad

Igy ni, ez már egészen más. Most már tárgyalhatunk. Ki maga?
A MESTER Most már senki.
WOLAND Honnét jött?
A MESTER A zártosztályról, elmebeteg vagyok.
MARGARITA Szörnyű szavak! Micsoda szörnyű szavak. Ez az ember mester, Messire, az írás mestere! Gyógyítsa meg, megérdemli !
WOLAND Tudja, kivel beszél?
A MESTER Tudom. A szomszédom az elmeegógyintézetben egy fiatal költő, Hontalan Iván, ő beszélt magáról.
WOLAND Igen, azzal a fiatalemberrel volt szerencsém találkozni a Patriasije Prudin. Annyira bizonygatta, hogy nem létezem, hogy majdnem összezavart. De remélem, ön elhiszi, hogy csakugyan én vagyok.
A MESTER Kénytelen vagyok elhinni, bár, mi tagadás, nyugodtabb volnék, ha hallucinációs jelenségnek minősíthetném. Már bocsásson meg.
WOLAND Hát minősítsen annak, ha jobban szereti.
MARGARITA Nem ! Légy eszednél! Valóban ő áll előtte.
BEHEMÓT De én igazán olyan vagyok, mint egy hallucináló.
Nézze meg a profilomat a holdfényben!

Woland ránéz

Jó, jól Elhallgatok. Néma hallucináló leszek. WOLAND Miért nevezi magát Margarita mesternek? A MESTER Megbocsátható gyarlóság. Margarita túlzottan nagyra tartja a regényt, amit írtam.
WOLAND Miről szól a regénye?
A MESTER Poncius Pilátusról.

Szélroham ismét

KOROVJOV *(csettint)* Ez igen.
BEHEMÓT Húha, nahát. Telibe.
WOLAND Hát ez fantasztikus. Mutassa.
A MESTER Sajnos nem tudom megmutatni. Elégettem a kéziratot.
WOLAND Már engedelmevel, ilyesmi nem létezik. Kézirat sohasem ég el! Gyerünk, Behemót, add ide azt a regényt.

A kandúr előveszi a regényt a feneke alól, azon ült, átadja

MARGARITA Itt a kézirat. Megvan a kézirat. *Woland*

átlapozza

A MESTER Éjszaka sincs már nyugtom, ha süt a hold. Miért zaklatnak? Ó, istenek, istenek ...
KOROVJOV Semmi baj, kérem, semmi baj. Még egy pohárkával, és én is beszálok, mert ugyebár ökörszik magában. *(Isznak)*
WOLAND Most már minden világos. *(Megkopogtatja a kéziratot)*
BEHEMÓT Teljesen világos. Megvilágosodott előttem az opusz fő irányvonala.
WOLAND Nos, Margarita, rendelkezék, mit óhajt.
MARGARITA Engedje meg, hogy suttogjunk.

Woland bólint, Korovjov és Behemót nagy heccet csinálnak abból, hogy befogják a fülüket

A MESTER *(arra, amit Margarita súgott)* Nem, ehhez már késő.
MARGARITA Messire, nagyon kérem, vigyenek vissza az alagsori lakásba az Arbát mellékkutatójába, gyulladjon ki a lámpa, és legyen minden úgy, mint az-előtt.
A MESTER *(nevet és simogatja Margaritát)* Ne vegye figyelembe ennek a szerencsétlen nőnek a szavát, Messire! Abban a pincelakásban már réges-régen másvalaki lakik, és az életben általában sose fordul elő, hogy minden úgy legyen, mint azelőtt. Szegény-kém, szegénykém, hagyj el engem, mert velem együtt pusztulsz el.
MARGARITA Nem, nem hagylak el.
WOLAND Sose fordul elő, azt mondja? Ez igaz, de mi mégis megpróbáljuk. Azazello!

Egy alsónadrágos férfi pottyán a szobába, kalapban, bőrönddel

AZAZELLO Mogarics?
ALOJZIJ Igenis, kérem. Alojzij Mogarics.
AZAZELLO Maga jelentette föl ezt az embert, mi-után elolvasta Latunskij cikkét a regényről? Maga írta, hogy illegális irodalmat őriz a lakásán?
MARGARITA Maga! *(Felsikolt és tíz körömmel neki-esik Mogaricsnak)* Tanuld meg, mire képes a boszorkány.
A MESTER Mit csinálsz, Margó? Ne hozz szegényt a fejünkre.
BEHEMÓT Tiltakozom, ez nem szegény.

Korovjov és Azazello szétválasztják a verekedőket

AZAZELLO Tudniillik be akart költözni a lakásba ugyebár.
ALOJZIJ Fürdőszobát is építettem ... Maga a mesze-lés, a gálic ...
AZAZELLO Nagyon helyes, hogy fürdőszobát is építettett. A Mesternek ügyis fürdőket rendeltek. *(Rá-üvölt)* Takarodjál! Alojzijt elviszi a forgószél

A MESTER Hát ez még azon is túltesz, amit Iván mesélt. *(Megszólítja Behemótot)* Bocsánat, te voltál .. azazhogy... akarom mondani, ön volt az ... ön az a kandúr, aki felszállt a villamosra?
BEHEMÓT Én. Jólesik, hogy ilyen udvariasan beszél velem. A kandúrokat többnyire tégezni szokták, no-ha soha egyik sem ivott brudert senki emberfiával
A MESTER Szerintem ön nem is egészen, izé ... kan-dúr. *(Megsimítja a homlokát, Wolandhoz fordul)* Biztosan keresni fognak a kórházból.
KOROVJOV Ugyan, dehogyis fogják keresni. *(Felvesz egy lapot)* Ez a körlapja? *(Elégeti)* Nincs dokumentum, tehát ember sincsen. Ez a lakönyvilvántartó-könyv a régi lakásából?
A MESTER Az, igen.

KOROVJOV Ki van ide bevezetve? Alojzij Mogarics? Ki az a Mogarics? Sohasem volt semmiféle Mogarics. *(Eltünteti a könyvet)* Itt a személyi igazolványa meg a bejelentőlapja. *(Odaadja)* Mindent el-végeztem, Messire.

WOLAND Nem, még nem mindent. Mi történjék a kíséretével, drága donna : énnekem személy szerint nincs rájuk szükségem.

NATASA *(be)* Én úgyis mindjárt tudtam, hogy hová megy, Margarita Nyikolajevna!

BEHEMÓT A háztartási alkalmazott mindent tud. Nagy tévedés azt hinni, hogy vak.

MARGARITA Mit kívánsz most, Natasa? Vissza akarsz menni a villába?

NATASA Drága jó Margarita Nyikolajevna, lelkecském, kérje meg az urat *(Wolandra)*, hogy nevezzen ki boszorkánynak. Itt már kéröm is akadt, nem akarok visszamenni a villába.

Margó Wolandra néz, az bólint

Köszönöm, köszönöm, mindenkinek köszönöm. *(Ki-rohan)*

Bejön Nyikolaj Sztjepanovics, változatlanul, mint ártány

WOLAND Ezt gaz egyént elbocsátanom különös öröömre szolgál.

NYIKOLAJ Szíveskedjen nekem igazolást adni arról, hogy hol töltöttem az éjszakát.

BEHEMÓT *(igen szigorúan)* Milyen célra? NYIKOLAJ

Rendőrségnek és házastársnak való be-mutatás céljából.

BEHEMÓT Igazolást általában nem szoktunk kiadni, de az ön kedvéért ez egyszer kivételt teszünk.

Hella kacéran leül az írógéphez

Ezennel igazoljuk, hogy jelen írásunk bemutatója, Nyikolaj Sztjepanovics, az éjszakát a sátán bálján töltötte, szállítóeszköz minőségben ... tegyél zárójelet, Hella, és ird be, hogy ártány, úgy ni, aláírás: Behemót. Pont.

NYIKOLAJ És a keltezés?

BEHEMÓT Mi soha semmit nem keltezzünk, a keltezéssel az igazolás érvényét veszti. *(Lepecsételi)* Meg-erősítetik. *(Átadja, a disznó távozik)*

WOLAND Tehát vissza a pincelakásba? De ki fog akkor írni? És az ihlet, az álmodozás?

A MESTER Nincs már ihletem, és nem ábrándozom többé. Engem már nem érdekel senki, csak ő. *(Át-öleli Margaritát)*

WOLAND És a regénye? A Pilátus?

A MESTER Meggyűlöltem, túlságosan sokat szenvedtem miatta.

WOLAND Pedig a regénye még sok gondot fog okozni. A MESTER Ez nagyon szomorú.

WOLAND *(nevet)* Nem, egy cseppet sem szomorú.

Sötét lesz. Mennydörgés, eső zaja. Mikor kivilágosodik, Pilátus csarnokában vagyunk. Pilátus a heverő-jén könyököl, előtte csuromvízesen áll Afrianus, szolgák törlik, és száraz köntöst adnak rá, egy szolgál le-sütött szemmel italt tölt Pilátusnak

PILÁTUS Miért nem nézel a szemembe, amikor kiszolgálász. talán elloptál valamit? *(Odavágja a boros-kancsót. az összetörik, a szolgál Pilátusra meresztett szemmel próbába összeszedni a cserepeket, közben, megvágja magát)* Na, eredj, kötözd be magad, ezt itt hagyhatod. *(A cserepekre érti, közben Afrianus elkészül)* Foglaljon helyet. Ígyek velem. *(Isznak)* Most pedig, kérem, számoljon be a kivégzésről.

Csend

AFRIANUS Megkérdezném, mi az, ami elsősorban ér-dekli a helytartót.

PILÁTUS Nem lázongott-e a tömeg? Nem próbálta-e kimutatni felháborodását?

AFRIANUS Nem. *(Nagyon csodálkozik)* Semmi efféle nem történt.

PILÁTUS *(nem örül)* Akkor jó. És mondja, adtak neki inni, mielőtt fölfeszítették?

AFRIANUS Adtak, de ő nem fogadta el.

Pilátus mosolyog, Afrianus visszamosolyog

PILÁTUS Az eszeveszett! Visszautasítani, ami tör-vény szerint jár!

AFRIANUS Azt mondta, nem haragszik azokra, akik halálát okozták.

Csend

PILÁTUS. Kikre nem haragszik?

AFRIANUS Azt nem mondta, hégemón. Csupán azt mondta, hogy az emberi gyarlóságok közül a gyávaságot tekintti a legsúlyosabb bűnnek.

PILÁTUS Mire értette ezt?

AFRIANUS Az nem derült ki.

PILÁTUS Egyéb semmi ? *(Mélyet sóhaj. Csend)*

AFRIANUS Egyéb semmi.

Pilátus tölt isznak

PILÁTUS. Arra kérem, hogy mind a három holttestet feltúnés nélkül temesse el, úgy, hogy soha senki nyomukra ne akadhasson.

AFRIANUS Értettem, és engedélyét kérem, hogy hadéktalanul távozhassak.

PILÁTUS Nem, üljön vissza, kérem, még egy pillanatra. Még két kérdés vár elintézésre. Az első: ön, mint a Júdea helytartója mellett működő titkos-szolgálat vezetője, olyan hatalmas érdemeket szerzett ebben a rendkívül nehéz és kényes munka-körben, hogy kellemes kötelességem arról Rómában is jelentést tenni.

AFRIANUS *(elpirul, feláll)* Csak a kötelességemet teljesítem a császár szolgálatában.

PILÁTUS Ennek nagyon örülök. Most térjünk át a második kérdésre. Erre a... hogy is hívják ... Keriáth-béli Júdásra. Állítólag pénzt kapott azért, hogy olyan vendégszeretően fogadta házába azt az esztelen filozófust.

AFRIANUS Csak fog kapni.

PILÁTUS Nagy összeget?

AFRIANUS Ezt senki sem tudhatja, hégemón.

PILÁTUS Még ön sem?

AFRIANUS Sajnos, még én sem. De azt tudom, hogy ma este kapja meg a pénzt. Még ma este behívják Kajafás palotájába.

PILÁTUS Egy pénzsóvár öregember Keriáthból. Mert ugye öreg?

AFRIANUS A prokurátor csálthatatlan, de ezúttal tévedett. A Keriáth-béli Júdás fiatalember.

PILÁTUS Ne mondja! Jellemezze egy kicsit. Fanatikus?

AFRIANUS Nem, egyáltalán nem, prokurátor.

PILÁTUS Mondjon róla még valamit!

AFRIANUS Hát, nagyon szép férfi.

PILÁTUS Nincs valami szenvedélye?

AFRIANUS Azt hiszem, a pénz.

PILÁTUS. Mi a mestersége?

AFRIANUS Egy rokona pénzváltóüzletében dolgozik.

Szünet

PILÁTUS Megmondom, miről van szó: arról értesültem, hogy a Keriáth-bélit, azt a Júdást, még ma éjszaka leszúrják.

Döbrent csend

AFRIANUS Túlságosan hízegően nyilatkozott az imént, prokurátor. Énnekem nincsenek ilyen értesüléseim.

PILÁTUS *(türelmesen mosolyog)* Ön méltó a legmagasabb kitüntetésre, de ezek az értesülések megbíz-hatók.

AFRIANUS Szabad megkérdezni, kitől származnak?
PILÁTUS Értésülesem úgy szólnak, hogy Ha-Nocri egyik titkos párthíve cinkosaival megállapodott abban, hogy ma éjszaka megölik ezt a Júdást, az árulásért kapott vérdíjat pedig visszajuttatják a Kaja-fás főpaphoz, a következő felirással: „Visszaadom az átokverte pénzt!” (Kis csend) Mit gondolsz, kellemes lesz a főpaphoz ünnep éjszakáján ez az ajándék?

AFRIANUS (meghajtva) Tehát leszűrik, hégemón? PILÁTUS (mosolyog) Előérzetem nem csal! Még nem

volt rá eset, hogy ne vált volna be! Elvárom, hogy még ma éjjel jelentést tegyen!

AFRIANUS Úgy lesz, prokurátor. Éljen a Császár! (Elmegy)

Pilátus eldől a heverőn, a szolgák eloltják a fényeket, a fülhőmályban egy holdsugár kúszik a helytartó felé, mikor eléri az ágyat, meglátjuk fent a sugárban Jesuát. Különös zene szól

JESUA (sétál a holdsugáron, karon fogja a felemelkedő Pilátust) Szabad időnk van, amennyi kell, beszélgethetünk, a zivatar csak estére várható.

Kis csend

A gyávaság a legrútabb bűnök egyike.

PILÁTUS Nem, filozófus, ellentmondok neked, a gyávaság a legeslegrútabb bűn.

JESUA Mostantól fogva mindig együtt leszünk, ahol az egyik, ott a másik ...

PILÁTUS Józán ésszel nem feltételezhető, hogy Júdea helytartója tönkretégye a karrierjét egy senkiházi felségsértő miatt ...

JESUA Te, hégemón, pontosan tudod, mit cselekszel, és felhasználasz engem ...

PILÁTUS Igen ... igen ...

JESUA Ha engem emlegetnek, mindig téged is megemlítenek majd. Engem, a lelcencet, ismeretlen szülők gyermekét, és téged, a csillagjós király meg Pila, a szépséges molnárlány fiát.

PILÁTUS De ott főtt ... (Iszonyú aggodalommal) Kérlek, ne feledkezzél meg rólam, emlékezz meg rólam, a csillagjós fiáról. (Csend, Jesua eltűnik, Patkányölő és fáklyások kísérik be Afriánust, Pilátus rémülten felugrik) Éjszaka holdfényben sincs már nyugtom. Ó, istenek, istenek. (Megtörli homlokát, ránéz Patkányölőre, elborzad) Magának sem öröm a munkája, Marcus. Megcsonkítja a katonákat... (A centurio döbbszerű tekintetétől magához tér) ... Ne sértődjék meg, centurio, az én helyzetem még nehezebb. Mit kíván?

PATKÁNYÖLŐ A titkosorség parancsnoka jelentkezik kihallgatásra.

PILÁTUS Küldje be ...

Marcus el

AFRIANUS Kérem, adjon át a bíróságnak, helytartó. Igaza volt. Nem tudtam megmenteni a Keriáth-béli Júdás életét. Megölték. Ezt a pénzzel teli erszényt dobták be a gyilkosok a főpap palotájába. A vér, amely rajta szárad, Júdás vére.

Csend

PILÁTUS Mennyi pénz van benne?

AFRIANUS Harminc tetradrachma.

PILÁTUS Kevés.

Csend

Hol van a hulla?

AFRIANUS Nem tudom. Ma reggel megindítjuk a kutatást.

PILÁTUS De azt biztosan tudjuk, hogy megölték? AFRIANUS Tizenöt esztendeje dolgozom Júdeában.

Nekem nem kell látnom a hullát, hogy tudjam, megölték valakit.

PILÁTUS Tudja, mi jutott eszembe hirtelen? Vajon nem követett-e el öngyilkosságot ez a Júdás? AFRIANUS

O, nem, prokurátor, bocsásson meg, de

ez teljességgel elképzelhetetlen.

PILÁTUS (nevet) Ebben a városban minden elképzelhető! Hajlandó volnék akármiben fogadni, hogy rövid időn belül ez a hír fogja bejárni a várost.

AFRIANUS Az meglehet, prokurátor.

PILÁTUS Szerettem volna látni, ahogy meggyilkolják.

AFRIANUS Rendkívüli szakértelemmel gyilkolták meg, hégemón.

PILÁTUS Honnan tudja?

AFRIANUS Méltóztassék egy pillantást vetni az erszényre.

Csupa vér, Júdás vére patakokban folyt, erről kezeskedem. Elég meggyilkoltat láttam életemben.

PILÁTUS (kedélyes) Ezek szerint nem fog feltámadni.

AFRIANUS De igen, prokurátor, feltámad. Majd feltámad, ha megszólal annak a Messiásnak a harsonája, akire itt várnak. De előbb nem.

PILÁTUS És a temetés, Afrianus?

AFRIANUS Mire a katonák este visszatértek, az egyik holttestet ellopták a keresztről.

PILÁTUS Ha-Nocriét?

AFRIANUS Igen, hégemón.

PILÁTUS Hogy én ezt nem láttam előre!

AFRIANUS Ne nyugtalankodjék, prokurátor. Épségben megtaláltuk a testet. A Koponyahegy északi lejtőjén bűjt el vele egy ember.

PILÁTUS Lévi Máté, a vámszedő.

AFRIANUS Azt mondta, nem hajlandó megválni a tetemtől, azt mondta, joga van hozzá. Hol könyörgött, hol fenyegetőzött ...

PILÁTUS Meg kellett kötözni?

AFRIANUS Nem, prokurátor. Sikerült lecsillapítani. De kijelentette, hogy jelen akar lenni a temetésén. Azt mondta, akkor sem megy el, ha megölik, sőt, erre a célra felajánlotta a nála levő kenyérvágó kést.

PILÁTUS (csóválja a fejét) Beszéltem kellett volna vele.

AFRIANUS Odakint várakozik, hégemón ... Gondoltam, talán szüksége lesz rá.

PILÁTUS Nos, Afrianus, nem látom indokoltnak, hogy átadjam magát a bíróságnak. Mindent megtett, amit meglehetett, maga kitűnően érti a dolgát. Nem tudom, mi a helyzet Rómában, de a koloniákban nin-csen párja. Fogadja ezt el tőlem emlékül. (Egy gyönyörű gyűrűt ad Afriánusnak)

AFRIANUS Kitüntetésnek veszem, hégemón. PILÁTUS Lévi

Mátét pedig kéretem, most rögtön. AFRIANUS Igenis,

prokurátor. (Sietve távozik) PILÁTUS Mi lett?

LÉVI MÁTÉ Semmi. (Ellenáll)

PILÁTUS (kedvesen) Mi bajod, kérlek, válaszolj. LÉVI

MÁTÉ (szégyenkezve) Elfáradtam.

PILÁTUS Új le. (Az egyik díszes karosszékre mutat) LÉVI

MÁTÉ Köszönöm. (Némi tétovázás után a karosszék mellé ül)

PILÁTUS Magyarázd meg, miért nem a karosszékbe ültél.

LÉVI MÁTÉ Koszos vagyok, összepiszkitom.

PILÁTUS Mindjárt kapsz enni.

LÉVI MÁTÉ Nem kérek semmit.

PILÁTUS Minek hazudsz? Hisz egész nap nem ettél, tán még régebben. Rendben van, ha nem akarsz, ne egyél. Azért hivattalak, hogy megmutasd a kést, ami nálad volt.

LÉVI MÁTÉ A katonák elvették, amikor idehoztak.

Intézkedjék, hogy visszaadják, mert úgy loptam, és vissza akarom vinni a tulajdonosának.

PILÁTUS Minek loptad?

LÉVI MÁTÉ Meg akartam kímélni őt a szenvedéstől, de

elkéstem, nem sikerült.

PILÁTUS Elkéstél?

LÉVI MÁTÉ (a padlóba veri a fejét) El, én átkozott. PILÁTUS

Marcus! Adjátok oda ennek az embernek a kését.

A Patkányölő kihúzza az övéből a konyhakést

PATKÁNYÖLŐ Odaadni neki, hégemón?

PILÁTUS (mosolyog) Nem hallottad? Add oda a kést, Marcus, és elmehetsz. (Megtörténik) Honnét szerezted?

LÉVI MÁTÉ A hebroni kapunál van egy pékség, amint beér az ember a városba, mindjárt bal kéz felől, onnan loptam.

PILÁTUS Mutasd meg nekem azt a pergament, amelyet mindig magadnál hordasz és amelyre Jesua szavait jegyezted föl.

LÉVI MÁTÉ El akarja venni? Az utolsó kincsemet, mindenemet el akarja venni!

PILÁTUS Nem azt mondtam: add ide. Azt mondtam: mutasd meg. *(Odaadja, Pilátus nézegeti, csupa hülyeség, rázza a fejét) ... az emberiség átlátszó kristályon át fog a napba nézni, brrr! (Lévi Mátéra néz vádlón, aki sunyít a késsel) ... „halál nincszen ... tegnap faszénparázson sült gyenge bárányt ettünk .. (Lévi Máté szemébe) ... a legnagyobb bűn a gyávaság”. (Visszaadja) Fogjad, amint látom, tanult ember vagy, kár így egyedül bolyonganod, koldusgúnyában, otthontalanul. Nekem nagy könyvtáram van, Caesareában, gazdag vagyok, és szolgálatomba akarlak fogadni. Ezt a kéziratot is letisztázhatnánk.*

LÉVI MÁTÉ Nem. Nem akarlak szolgálni.

PILÁTUS Miért nem? Kellemetlen vagyok neked? Vagy félsz tőlem?

LÉVI MÁTÉ Nem, hanem te fogsz tőlem félni. Nem lesz könnyű a szemembe nézned, miután megölted őt. PILÁTUS Hallgass!

Szünet

Nesze, fogadd el ezt a pénzt. *Lévi*

Máté rázza a fejét

Te Jesua tanítványának vallod magad, de én 'azt mondom neked, nem értetted meg a tanításait. Mert ha megértetted volna, akkor most elfogadnád, amit felkínálok. Vedd tekintetbe, hogy halála előtt meg-mondta, nem vádol senkit. Ő maga feltétlenül el-fogadott volna valamit. Te kegyetlen vagy, ő nem volt az.

LÉVI MÁTÉ Vedd tudomásul, hégemón, hogy van valaki Jerusalaiban, akit le fogok szűrni. Azért mondom meg előre, hogy tudd, lesz még vérontás.

PILÁTUS Tudom, hogy lesz. *(Kicsit reménykedik)* Természetesen engem akarsz megölni, ugye?

LÉVI MÁTÉ Nem, az amúgy sem sikerülne. Nem vagyok olyan ostoba, hogy erre számítsak. De a Keriáth-béli Júdást megölöm, ennek szentelem hátra-levő életemet.

PILÁTUS (derül) Ez nem fog sikerülni, ne is fáradj. Júdást ma éjszaka megölték.

LÉVI MÁTÉ Ki tette ezt?

PILÁTUS Ne légy feltékeny, rajtad kívül is voltak hívei.

LÉVI MÁTÉ Nem voltak. Én egyedül követtem csak őt! Ki tette?

PILÁTUS *(boldogan)* Én tettem. Ez persze nem sok, de mégis valami, amit én tettem. *(Lassan elveszi Mátétól a kést)* Ezért ne aggódj, visszavitetem. No, most már elfogadsz tőlem valamit. *(Kenyeret szel, Máté szájába teszi) Egyél. (Bort ad) Igyál.*

Sötét. A bolondokháza hangjait halljuk. Mikor világos lesz, Wolandot és Azazellót látjuk állni egy hegy te-tején vagy egy balkonon, nézik a várost, előttük egy kis makett lángol

WOLAND Mit jelent az a nagy füst amott a bulváron?

AZAZELLO A Tömegírók háza ég.

WOLAND Feltehetően az a két elválaszthatatlan jömadár, Korovjov és Behemót ügycödött ott ma.

AZAZELLO Semmi kétség, Messire. *(Csend, nézik)* WOLAND Érdekes város. ugye?

AZAZELLO *(igen tiszteletudó)* Nekem Róma jobban tetszik. Messire.

WOLAND Ez izlés dolga.

Tűzoltóautók kolompolnak, sziréna sivít, Korovjov és Behemót jönnek, kormosak, tépettek, de ragyognak, Behemót kezében rengeteg értelmetlen kacat

KOROVJOV Üdvözljük, Messire.

WOLAND Jól néztek ki.

BEHEMÓT Képzeld, Messire, hullarablónak néztek. Elhinné-e, Messire ...

WOLAND Nem, nem hiszem el.

BEHEMÓT Esküszöm, Messire, hősi erőfeszítéseket tettem, hogy mentsem, ami menthető, védjem, ami védhető.

WOLAND Mondd meg inkább, mitől gyulladt ki a Tömegírók háza.

BEHEMÓT Fogalmam sincs. Csendben, békésen üldö-géltünk, falatoztunk ...

KOROVJOV És egyszer csak: piff-puff. Lövések dördültek. Az ijedségtől félőrülten futásnak eredtünk ...

BEHEMÓT De a kötelességérzet legyőzte félelmünket, és visszamentünk a Tömegírók házába.

WOLAND És akkor az épület természetesen porrá égett.

KOROVJOV *(bánatos)* Porrá! Szó szerint porrá, ahogy igen találoan méltóztatott megjegyezni, Messire. Por és hamu maradt belőle.

BEHEMÓT Berohantam az ülésterembe, mert azt reméltem, sikerül kimentenem valami értékeset, mond-hatom, Messire, a feleségem, mármint ha volna feleségem, hűsszor is abban a veszélyben forgott volna, hogy özvegyen maradj. De szerencsére nem vagyok nős, és megmondom őszintén, boldog vagyok, hogy nem házasodtam meg, ugyan ki cserélné föl szívesen szabad agglégényéletét a házaset terhes igájával.

WOLAND Megint összehordasz hetet-havat. És Korovjov mit csinált, amíg te fosztogattál?

KOROVJOV Én a tűzoltóknak segédkeztem, Messire. *(Igen szerény)*

WOLAND Nos, ha már így történt, új épületet kell emelni a Tömegírók háza helyén.

KOROVJOV Fölépítik, Messire, ezt teljes biztonsággal merem állítani.

WOLAND Akkor csak azt kell remélnünk, hogy szebb lesz, mint a régi.

KOROVJOV Szebb lesz!

BEHEMÓT Nekem elhíheti, Messire, szakképzett jós vagyok.

KOROVJOV Mindenesetre megjelentünk, és várjuk újabb parancsait.

Villámlás, mennydörgés, az ég elsötétül, és Lévi Máté ballag lefele, pont olyan rongyosan, mint korábban

WOLAND Ejha, téged aztán igazán nem vártalak. Mi járatban vagy, hivatlan vendég?

LÉVI MÁTÉ Hozzad jöttem, gonoszság szelleme, ár-nyak fejedelme.

WOLAND Ha hozzám jöttél, miért nem kívánsz jó napot, valaha volt vámszedő?

LÉVI MÁTÉ Mert azt szeretném ha leáldozna napod.

WOLAND Mihelyt megjelentél itt a hegytetőn, máris elvetted a sulykot. Megmondom, miben van a hiba. A hanghordozásban: úgy ejted ki a szavakat, mintha nem ismernéd el az árnyékot, sem a gonoszszágot. De légy szíves egy pillanatra eltűnődni a kérdésen. De mivé lenne az általad képviselt jó, ha nem volna gonosz, és hogyan festene a föld, ha eltűnne róla az árnyék? Hiszen árnyékot vet minden féreg, minden ember kivétel nélkül. Csak nem akarsz megkopasztani a földgolyót, hogy eltávolítsál róla minden fát, minden élőlényt, csak hogy fantáziád kielégítsd, és elgyönyörködhess a kopár fény-ben? Ostoba vagy.

LÉVI MÁTÉ Nem óhajtok veled vitatkozni, vén szofista.

WOLAND Nem is volnál rá képes, hogy velem vitatkozzál, mert mint már említettem, ostoba vagy. Miért jöttél, mondd el röviden, ne untass!

LÉVI MÁTÉ Ő küldött.

WOLAND És mit üzent általad, te rabszolga?

LÉVI MÁTÉ Nem vagyok rabszolga. A tanítványa vagyok!

WOLAND Más-más nyelven beszélünk, mint mindig. de a lényeg ugyanaz. Nos?

LÉVI MÁTÉ Elolvasta a Mester regényét, és arra kér, vedd magadhoz a Mestert, Margaritájával együtt, és jutalmazd őket örök nyugalommal. Nem túlságosan nehéz feladat ez neked, gonoszság szelleme?

WOLAND Nekem semmi sem nehéz, ezt jól tudod.

Csend

De miért nem veszitek őt magatokhoz a fénybe? LÉVI MÁTÉ Mert nem érdemli meg a fényt. Nyugodalmat érdemel. WOLAND Mondd meg, hogy megszsz. Most pedig hagyjál magunkra.

LÉVI MÁTÉ (könyörög) Az asszonyt, aki szereti a Mestert, és érette szenvedett, szintén vegyétek magatokhoz.

WOLAND Nélküled nem is jutott volna eszünkbe. Hordd el magad!

Sötétedik, komorul az ég. Lévi Máté eltűnik. Woland magához inti Azazellót

Szállj el hozzájuk, intézz el mindent. (Korovjovhoz és Behemóthoz fordul, akik közben igazi alakjukat öltötték fel) Teljesítettetek mindent, amit rátok bízam.

Orkán dühöng, lobognak fekete köpenyeik Itt az idő, mennünk kell. (Eltűnnek)

A kórház hangjait halljuk, majd a Mester alagsori szobáját látjuk. A Mester fekszik, Margarita kezében kézirat. Igen rossz állapotban vannak

A MESTER Mondd, Margarita, te okos nő vagy, és nem zártak a bolondokházába, mondd, te komolyan hiszed, hogy tegnap a sátánnál jártunk vendégségben?

MARGARITA (leteszi a kéziratot) A legeslegkomolyabban.

A MESTER Persze, persze, most már ketten vagyunk bolondok egy helyett! Ördög ... ördögösség! (Konyakot iszik üvegből)

MARGARITA Jaj, nem bírom ... nem bírom! Nézd meg magad, micsoda figura vagy. (Nyakába ugrik és nyúzza) Bizony, kedvesem, mostantól fogva boszorkánnyal kell élned. (Öleli, csókolja, lehetetlenül viselkedik, a Mester próbál védekezni, de nagyon gyenge)

A MESTER Rendben van, tegyük fel, hogy boszorkány vagy. Remek. Engem elraboltak a kórházból, az is rendben van, visszahoztak ide, fogadjuk el ezt is tényként, de mondd meg nekem, az isten szerelmére, hogy miből fogunk élni. Boszorkányságból?

MARGARITA Kedvesem, egyetlenem, semmin se törd a fejed! Ígérem, hogy minden jó lesz. Káprázatosan jó, csak te ne félj semmitől!

A MESTER Nem félek semmitől, Margó. Túlságosan rám ijesztettek, aztán most nem ijedek már meg semmitől. Amikor az ember úgy ki van fosztva mindenéből, mint te meg én, akkor mi sem természetesebb, az alvilági erőkhöz fordul segítségért. Nem bánom, elfogadom a segítséget.

AZAZELLO Béke veletek!

MARGARITA Hiszen ez Azazello. Jaj, de jó, jaj, de nagyszerű. Látod, nem hagynak el minket.

A MESTER Legalább összefoghatnád azt a lebernyegget.

MARGARITA Hol vagyok én már ettől!

AZAZELLO Ne feszélyezze magát, Margarita Nyikolajevna, nemcsak meztelen nőt láttam én már rengeteget, hanem teljesen megnyűzott, bőr nélküli hölgyet is.

MARGARITA Egy kis konyakot, Azazello, kedves? (Isznak)

AZAZELLO Igazán kedélyes ez a kis pinceodú, csak az a kérdés, mihez kezdjen benne az ember! Mert valahogy csak élni kell, ugye?

A MESTER Az ám, én is ezen töröm a fejem.

AZAZELLO Igaz is ... majd elfelejtettem ... Messire üdvözlétet küldi, és azt üzeni, meghívna önöket egy kis sétára, feltéve persze, hogy van hozzá kedvük.

Csend

A MESTER (Margarita rugdossa) Örömet elmegyünk. (Feszülten figyel)

AZAZELLO Reméljük, Margarita Nyikolajevna sem mond nemet.

MARGARITA Én aztán igazán nem.

AZAZELLO Nagyszerű. Ezt szeretem! Egy-kettő és kész az elhatározás. Jaj, már megint elfelejtettem valamit. Egészen elvesztem a fejem! (A Mesterhez) A Messire ajándékot küld önnek, egy üveg bort. Figyelje meg: ez ugyanaz a bor, amelyet Júdea helytartója ivott: Falernum. (Töltenek)

MARGARITA Woland egészségére.

Isznak, a Mester és Margarita meghalnak

A MESTER Méregkeverő . . . (Elesik, nem mozdul. Jajgatás)

A vihar kitörőfélben van, a kórházi betegek ismét jajgatnak, panaszkodnak, a háttérben látjuk Ivánt az ágyában

Mi történt velünk?

AZAZELLO Itt az idő. Már dörög az ég, hallják? A lovak a földet kapálják. Búcsúzzanak el mielőbb. (Középre tolja Iván ágyát)

A MESTER Már értem. Megölt bennünket, most halottak vagyunk!

AZAZELLO Jaj, hogy mondhat ilyet értelmes ember létére! Talán bizony ahhoz, hogy az ember élőnek érezze magát, okvetlenül kórházi ingben, gatyában kell kuksolni a pinceodúban? Nevetséges!

A MESTER Igen, megértettem minden szavát! Ne is folytassa!

Milyen okos! Milyen időszerű!

AZAZELLO Búcsúzzanak. Itt az idő!

A Mester Ivánhoz megy

IVÁN Hát eljött, kedves szomszéd?

A MESTER Eljöttem, de szomszédja sajnos tovább nem leszek. Örökre elrepülök. Azért jöttem, hogy elbúcsúzzam.

IVÁN Tudtam. Sejtettem. Találkoztam vele? (Wolandra gondol)

A MESTER Igen, találkoztam. Eljöttem, hogy elbúcsúzzam magától, mert az utóbbi időben maga volt az egyetlen ember, akivel szót értettem.

IVÁN Örülök, hogy benézett. Én pedig állom a szavamat: többé nem írok verset. Most más érdekel. Tudja, nagyon sok mindent megértettem, amíg itt feküdtem. Másról akarok írni.

A MESTER Hát ez nagyszerű, igazán nagyszerű. Írja meg a folytatást róla.

IVÁN Miért? Maga nem akarja megírni? Vagy igen . . . persze. Mit is kérdezek.

A MESTER Nem. Én többé már nem írok semmiről. Mással leszek elfoglalva.

Égzengés

Hallja!

IVÁN Dörög az ég.

A MESTER Nem, engem hívnak, itt az idő.

IVÁN Várjon, még egy szót! Megtalálta azt az asszonyt? Nem pártolt el magától?

A MESTER Itt van ő is.

Margarita Iván fölé hajol

IVÁN Milyen szép.

MARGARITA Szegénykém . . .

IVÁN Látja, minden jó, ha jó a vége. Nekem bezzeg nem sikerült. Különben meglehet, hogy így kellett lennie.

MARGARITA így, így. Most megcsókolom magát, és minden rendbe jön. Ezt elhiheti nekem, én már mindent átéltem, mindent tudok ... (Iván átöleli a nyakát, Margarita megcsókolja)

A MESTER (sűgja) Isten hozzád, tanítványom... (El-tűnnek)
IVÁN Praszkovja Fjodorovna!
Belép a felcsemő, injekcióval

PRASZKOVJA FJODOROVNA Mi az, mi bántja? Izgatja a zivatar? Nincsen semmi baj. Mindjárt segítünk.

IVÁN Nem kell, Praszkovja Fjodorovna. Nincsen sem-mi különös bajom. Ne féljen, már jobban tisztában vagyok a dolgokkal. Mondja meg inkább, mi történt odaát a szomszédban, a száztizennyolcasban.

PRASZKOVJA FJODOROVNA A tizennyolcasban? Semmi se történt.

IVÁN Ugyan ... ugyan, Praszkovja Fjodorovna! Maga máskor olyan igazmondó. Csak nem hiszi, hogy dühöngeni kezdek? Szó sincs róla, ettől nem kell tartania. Mondja meg inkább, mi történt odaát a szomszédban, mondja meg az igazat. Hisz én úgyis megérzek mindent a falon át.

PRASZKOVJA FJODOROVNA Az imént meghalt a szobaszomszédja.

IVÁN Tudtam! És azt is eliheti nekem, Praszkovja Fjodorovna, hogy még valaki meghalt most oda-kinn a városban. Azt is tudom, ki.

PRASZKOVJA FJODOROVNA (*megsimogatja*) De kedveském, nyugodjék meg. (*Beadja az injekciót*) Minden rendbe jön, úgy lesz, ahogy lennie kell.

Teljes erővel kitör a vihar, sötétség